

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی

شیوه‌نامه جامع آموزشی دوره‌های تحصیلی دانشگاه بیرجند

شهریور ۱۴۰۲

مقدمه

با استناد به قانون، اهداف، وظائف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فنّ آوری مصوّب ۱۳۸۳/۰۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی، و در راستای حفظ و ارتقاء کیفیت آموزشی در نظام آموزش عالی کشور، و همچنین تحقق گام دوّم انقلاب اسلامی، مرجعیت علمی و مشارکت دانشگاه‌ها در تمدّن‌سازی با روی‌کرد حکمتی و دانایی محوری، آیین‌نامه‌ی یک‌پارچه مقرّرات آموزشی دوره‌های تحصیلی، آیین‌نامه آموزشی دوره‌های تحصیلی دانشگاه بیرجند تدوین شده است. این آیین‌نامه در دو بخش عمومی و مواد اختصاصی همراه با چهار پیوست می‌باشد.

تعاریف

وزارت: منظور وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی: منظور شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت است.

دانشگاه: منظور هر یک از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی دارای مجوز تأسیس از مراجع ذی‌ربط که مجری دوره‌های کاردانی، کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی پیوسته، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی هستند. در این شیوه‌نامه منظور دانشگاه بیرجند است.

آموزش رایگان: منظور آموزش دانشجو در طول سنوات مجاز دوره تحصیلی، بدون پرداخت هزینه در دانشگاه‌هایی است که از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند.

مدرّس: عضو هیئت‌علمی دانشگاه یا شخصی که به واسطه ابلاغ رسمی از جانب دانشگاه برای تدریس یک یا چند درس در دانشگاه بکارگیری می‌شود.

دانشجو: فردی است که در یکی از دوره‌های آموزش عالی برابر ضوابط معین، پذیرفته شده، ثبت نام کرده و به تحصیل مشغول است.

دانش‌آموخته: فردی است که یکی از رشته‌های دوره‌های تحصیلی مصوب را با موفقیت به پایان رسانده و برابر ضوابط معین، گواهی یا مدرک تحصیلی مربوطه را دریافت کرده است.

حضور: شیوه‌ای از پذیرش است که دانشجو به صورت تمام وقت در فعالیت‌های تحصیلی دانشگاه شرکت می‌کند.

غیرحضور: شیوه‌ای از پذیرش است که دانشجو بدون حضور در دانشگاه، فعالیت‌های تحصیلی دارد.

نیمه‌حضور: شیوه‌ای از پذیرش است که بخشی از آموزش آن حضوری و بخش دیگری غیرحضور به انجام می‌رسد.

شهریه‌پرداز: منظور آموزش دانشجو در یک دوره تحصیلی، به ازای پرداخت هزینه‌ها است.

نیمسال تحصیلی: بازه زمانی تعیین شده که شامل ۱۶ هفته آموزش و ۲ هفته امتحانات پایانی است.

بازه تابستانی: بازه زمانی شامل ۶ هفته آموزش و ۱ هفته امتحانات است.

برنامه درسی: مجموعه به هم پیوسته‌ای از دروس هر رشته تحصیلی با هدفی مشخص، مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی است.

واحد درسی: ارزش مقداری درسی است که ساعات هر واحد مطابق آیین‌نامه تدوین و بازنگری برنامه‌های درسی مصوّب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی تعیین می‌شود و طبق برنامه درسی مصوّب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی اجرا می‌شود.

درس جبرانی: درسی است که با تأیید گروه آموزشی، گذراندن آن برای رفع کمبود دانش یا مهارت دانشجو، در آغاز دوره تحصیلی، ضروری تشخیص داده می‌شود. این نوع درس فقط برای دانشجویانی که از رشته‌های غیرمرتبط وارد دوره شده‌اند مطابق ضوابط وزارت قابل ارائه است.

مشروطی: وضعیت تحصیلی است که دانشجو در یک نیمسال، برحسب مقررات هر دوره تحصیلی، معدل کمتر از حد نصاب تعیین شده در آن دوره را کسب کرده باشد.

رشته تحصیلی: یک شعبه فرعی از شاخه‌های علمی که به لحاظ موضوع دارای قلمرو مشخص و متمایز از سایر شاخه‌های علمی است و به احراز دانش تخصصی، مهارت یا کارآمدی معینی می‌انجامد.

گرایش تحصیلی: به شعبه‌ای از یک رشته که ناظر بر وجه تخصصی آن باشد، اطلاق می‌شود. اختلاف درس‌ها در دو گرایش از یک رشته، نباید از ۷۰ درصد کل واحدهای رشته بیشتر باشد.

کاردانی پیوسته: دوره تحصیلی است که دارندگان مدرک دیپلم (در نظام آموزشی دارای پیش‌دانشگاهی بدون نیاز به گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی) به آن وارد می‌شود و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب، به دریافت مدرک کاردانی نایل می‌آیند.

کاردانی ناپیوسته: دوره تحصیلی پس از دوره متوسطه است که فرد پس از اخذ دیپلم و گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی (در نظام آموزشی دارای پیش‌دانشگاهی) به آن وارد شده و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب، به دریافت مدرک کاردانی نایل می‌آید.

کارشناسی پیوسته: دوره تحصیلی پس از دوره متوسطه است که فرد پس از اخذ دیپلم و گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی (در نظام آموزشی دارای پیش‌دانشگاهی) به آن وارد شده و با گذراندن حداقل ۱۳۰ واحد درسی طبق برنامه مصوب، به دریافت مدرک کارشناسی نایل می‌آید.

کارشناسی ناپیوسته: دوره تحصیلی است که پس از دوره کاردانی (پیوسته یا ناپیوسته) آغاز و با گذراندن حداقل ۶۸ واحد درسی طبق برنامه مصوب، به دریافت مدرک کارشناسی منتهی می‌شود.

کارشناسی ارشد: دوره تحصیلی است که پس از دوره کارشناسی آغاز می‌شود و شامل ۲۸ تا ۳۲ واحد درسی است.

دکتری تخصصی: دوره تحصیلی است که پس از دوره کارشناسی ارشد یا دکتری عمومی آغاز می‌شود و شامل ۳۶ واحد درسی است.

گروه آزمایشی: مجموعه رشته‌های تحصیلی در دوره متوسطه است که با توجه به مواد آزمون مشترک دسته‌بندی می‌شود.

گروه آموزشی: بنیادی‌ترین واحد سازمانی دانشگاهی متشکل از تعدادی عضو هیئت علمی با تخصص مشترک، در یک رشته علمی خاص یا چند رشته متجانس که به منظور ایجاد و اجرای آن رشته تحصیلی در دانشگاه تشکیل می‌شود.

مجموعه امتحانی: منظور مجموعه امتحانی مندرج در دفترچه ثبت‌نام آزمون سازمان سنجش آموزش کشور است.

شورای آموزشی: یکی از شوراهای تخصصی در نخستین سطح سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی در امور آموزشی دانشگاه است که به منظور ایجاد هماهنگی و تسهیل در امور اجرایی مرتبط با تحصیل دانشجو در حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی تشکیل می‌شود.

شورای تحصیلات تکمیلی: یکی از شوراهای تخصصی در نخستین سطح سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی در امور آموزشی دانشگاه است که به منظور ایجاد هماهنگی و تسهیل در امور اجرایی مرتبط با تحصیل دانشجویان تحصیلات تکمیلی در حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی تشکیل می‌شود.

شیوه آموزشی - پژوهشی: شیوه‌ای تحصیلی در دوره کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی که برنامه درسی مربوط به آن، علاوه بر واحدهای درسی، مشتمل بر اجرای یک پروژه تحقیقاتی است که منجر به پایان‌نامه و یا رساله می‌شود.

شیوه مجازی: شیوه آموزشی در دوره کارشناسی و یا کارشناسی ارشد است که دانشجوی آن برابر ضوابط معین پذیرفته و ثبت‌نام می‌شود و به کمک فناوری اطلاعات و ارتباطات، تحصیل می‌کند. در این شیوه دانشجو نیمه حضوری و یا غیرحضوری تحصیل می‌کند.

ارزیابی جامع: بررسی همه جانبه از توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی دانشجوی دکتری تخصصی است که پس از گذراندن واحدهای دوره برگزار می‌شود.

راهنمای آموزشی: عضو هیئت‌علمی آگاه و مسلط به امور آموزشی و پژوهشی است که از سوی دانشگاه انتخاب می‌شود تا از تاریخ ورود تا پایان دوره تحصیلی، راهنمای تحصیل دانشجو در دوره کاردانی و کارشناسی باشد.

پایان‌نامه: مستند علمی است که در فرآیند تحصیل دانشجوی دوره کارشناسی‌ارشد و از طریق تحقیق در یک حوزه معین از رشته یا گرایش تحصیلی و با راهنمایی استاد/استادان راهنما و حسب مورد براساس استانداردهای پژوهشی تدوین می‌شود.

رساله: مستند علمی است که در فرآیند تحصیل دانشجوی دوره دکتری تخصصی و از طریق تحقیق در یک حوزه معین از رشته یا گرایش تحصیلی، با راهنمایی استاد/استادان راهنما و براساس استانداردهای پژوهشی با هدف توسعه مرزهای دانش تدوین می‌شود.

استاد راهنما: یکی از اعضای هیئت‌علمی دارای مدرک دکتری تخصصی است که مسئولیت راهنمایی دانشجو را در انجام پایان‌نامه یا رساله بر عهده دارد.

استاد مشاور: یکی از اعضای هیئت‌علمی و یا فرد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط است که مسئولیت مشاوره دانشجو را در انجام پروژه پایان‌نامه و یا رساله بر عهده دارد.

هیئت داوران: اعضای هیئت‌علمی یا افراد متخصص دارای صلاحیت دانشگاهی هستند که برای ارزیابی کمی و کیفی پایان‌نامه و یا رساله دانشجو در دوره کارشناسی‌ارشد و دکتری تخصصی مطابق دستورالعمل اجرایی مصوب دانشگاه انتخاب می‌شوند.

دانشگاه جامع و معین دولتی استان موضوع آیین‌نامه مذکور: آذربایجان شرقی (دانشگاه تبریز)، آذربایجان غربی (دانشگاه ارومیه)، اردبیل (دانشگاه محقق اردبیلی)، اصفهان (دانشگاه اصفهان)، البرز (دانشگاه خوارزمی)، ایلام (دانشگاه ایلام)، بوشهر (دانشگاه خلیج فارس)، تهران (دانشگاه تهران)، چهارمحال و بختیاری (دانشگاه شهرکرد)، خراسان جنوبی (دانشگاه بیرجند)، خراسان شمالی (دانشگاه بجنورد)، خراسان رضوی (دانشگاه فردوسی مشهد)، خوزستان (دانشگاه شهید چمران اهواز)، زنجان (دانشگاه زنجان)، سمنان (دانشگاه سمنان)، سیستان و بلوچستان (دانشگاه سیستان و بلوچستان)، فارس (دانشگاه شیراز)، قزوین (دانشگاه امام خمینی (ره) قزوین)، قم (دانشگاه قم)، کردستان (دانشگاه کردستان)، کرمان (دانشگاه شهید باهنر کرمان)، کرمانشاه (دانشگاه رازی)، کهگیلویه و بویراحمد (دانشگاه یاسوج)، گلستان (دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان)، گیلان (دانشگاه گیلان)، لرستان (دانشگاه لرستان)، مازندران (دانشگاه مازندران)، مرکزی (دانشگاه اراک)، هرمزگان (دانشگاه هرمزگان)، همدان (دانشگاه بوعلی سینا)، یزد (دانشگاه یزد)

هزینه‌های رفاهی: منظور تسهیلات و امکانات غیر آموزشی مانند کمک هزینه‌های خوابگاه، تغذیه، ایاب و ذهاب و سایر مواردی که توسط دانشگاه به صورت رایگان یا یارانه‌ای به دانشجو تخصیص می‌یابد.

ماده ۱. هدف

هدف از تدوین این آیین‌نامه، انتظام بخشیدن به امور تحصیلی دانشجویان از طریق تعیین چارچوب قانونی برای اجرای هماهنگ، یکپارچه و صحیح برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه بیرجند به منظور تربیت نیروی انسانی متخصص، متعهد، آشنا با علم و آخرین دستاوردهای علمی، و منطبق با نیازهای جامعه، در راستای بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های موجود برای ارتقای سطح کیفی آموزش و پژوهش در دوره کاردانی، کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری تخصصی است. دوره‌های تحصیلی «دکتری

عمومی رشته دامپزشکی» و «دستیاری دوره‌های تخصصی»، یا شیوه‌های پذیرش مانند «کارشناسی ارشد پیوسته»، «دکتری پیوسته»، دارای مقررات ویژه خود هستند و از آئین‌نامه‌های جداگانه پیروی می‌کنند.

بخش نخست: مواد عمومی

ماده ۲. شرایط ورود به دانشگاه

شرط ورود به دانشگاه، تأیید شایستگی‌های علمی و عمومی از طریق پذیرفته شدن در آزمون ورودی (که توسط سازمان سنجش آموزش کشور برگزار می‌شود) و یا کسب پذیرش از دانشگاه طبق ضوابط و مقررات مصوب وزارت است.

ماده ۳. نظام آموزشی دانشگاه

آموزش در دانشگاه مبتنی بر نظام نیمسال-واحدی است.

ماده ۴. دوره‌های مجاز

دانشگاه موظف است در رشته‌های مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی و دوره‌ای که مجوز آن را از شورای گسترش آموزش عالی دریافت نموده است، دانشجو بپذیرد و فقط برنامه‌های آموزشی و درسی را که براساس ضوابط ابلاغی وزارت و مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی تدوین گردیده است اجرا نماید.

ماده ۵: ضوابط ارائه دروس

چگونگی و ترتیب ارائه دروس هر دوره و هر رشته با رعایت پیش‌نیاز (تقدم و تأخر) هر درس، و طبق برنامه درسی مصوب، بر عهده گروه آموزشی ذی ربط است.

تبصره ۱: دانشجو در آخرین نیمسال تحصیلی که منجر به دانش‌آموختگی می‌شود از رعایت مقررات مربوط به این ماده معاف است.

ماده ۶. انتخاب مجدد درس

در خارج از سنوات مجاز تحصیلی (مواد ۱۴، ۲۶ و ۳۹) و در صورت به دست نیاوردن نمره قبولی یا حذف غیرموجه درس، دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت انتخاب مجدد همان درس یا درس جایگزین آن موظف به پرداخت هزینه معادل شهریه دانشجویان شهریه‌پرداز هم ورودی خواهد بود.

ماده ۷. حضور دانشجو

شرکت دانشجو در تمام جلسات کلاس درس الزامی است.

تبصره ۱. اگر دانشجو در درسی بیش از سه شانزدهم جلسات کلاس و یا در جلسه امتحان پایان نیمسال همان درس، غیبت کند، نمره آن درس صفر ثبت می‌شود. در صورتی که به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه، غیبت دانشجو، موجه تشخیص داده شود، آن درس صفر و نمره آن، از مجموع درس‌های آن نیمسال حذف می‌شود.

تبصره ۲: نظارت بر رعایت نظم و انضباط آموزشی و مقررات دانشگاه توسط دانشجو در کلاس درس بر عهده مدرس درس می‌باشد. مدرس درس موظف به ثبت حضور و غیاب دانشجویان در هر جلسه و گزارش آن مطابق ضوابط دانشگاه است و دانشگاه موظف است نسبت به ثبت الکترونیکی آمار برگزاری کلاس‌ها اقدام نماید.

تبصره ۳- در خصوص دانشجویان باردار یا دارای فرزند شیرخوار زیر ۲ سال، با درخواست دانشجو، موافقت گروه آموزشی و اساتید درس، حضور دانشجو می‌تواند تابع قوانین بالادستی جوانی جمعیت باشد.

ماده ۸. ارزیابی پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی دانشجو در هر درس، توسط مدرس همان درس و بر اساس حضور، شرکت در فعالیت‌های کلاسی، انجام تکالیف درس و نتایج امتحانات ارزشیابی می‌شود.

تبصره ۱. برگزاری آزمون حضوری (کتبی یا الکترونیکی در سامانه منتخب دانشگاه) برای درس‌های نظری الزامی است.

تبصره ۲. مدرس درس موظف است در چارچوب ضوابط دانشگاه، ظرف مدت حداکثر ۱۰ روز نسبت به اعلام نمره اقدام نماید و حداکثر ظرف ۵ روز پس از اعلام گزارش نهایی امتحان در دوره کاردانی و کارشناسی و حداکثر ۱۰ روز پس از اعلام گزارش نهایی امتحان در دوره تحصیلات تکمیلی، جهت رسیدگی به اعتراضات مکتوب دانشجویان و رفع اشتباهات احتمالی، اقدام به **بازبینی اوراق امتحانی** درس نماید و نتیجه آنرا در سامانه آموزشی دانشگاه ثبت نماید. در صورت اعتراض مجدد دانشجو به نتیجه تجدید نظر و ثبت نهایی نمره، مرجع رسیدگی نهایی به اعتراضات، (حداکثر ۵ روز کاردانی و کارشناسی و ۱۰ روز تحصیلات تکمیلی) گروه آموزشی، معاونت آموزشی دانشکده یا آموزش دانشگاه بر اساس اوراق یا مستندات آزمون است.

تبصره ۳: مدرس درس موظف است برگه‌های امتحانی و سایر فعالیت‌های درسی و مستندات آزمون در هر درس را پس از پایان امتحانات به عنوان سوابق درس تا حداقل یک نیمسال تحصیلی نزد خود نگهداری نماید.

تبصره ۴: نمره هر یک از دروس پس از انقضای مدت مذکور و اعلام به آموزش کل غیرقابل تغییر می‌باشد. در صورت درخواست مدرس درس جهت تغییر نمره ثبت شده، دانشگاه مطابق ضوابط مصوب خود با دریافت فرم اصلاح نمره و دلایل اشتباه صورت پذیرفته در ثبت نمره توسط مدرس، مجاز به اصلاح نمره می‌باشد.

تبصره ۵. نمرات درس تمرین دبیری، کارآموزی و کارورزی، عملیات صحرایی، کار در عرصه و دروسی که در برنامه‌درسی مصوب، با پروژه ارائه می‌شود، در صورتی که به تشخیص مدرس و تأیید گروه آموزشی مربوط، تکمیل آن‌ها در طول یک نیمسال تحصیلی میسر نباشد، ناتمام تلقی می‌شود، مهلت قطعی شدن نمره ناتمام طبق مصوبات شورای آموزشی دانشگاه خواهد بود و پس از آن، دروس ناتمام حذف آموزشی خواهند شد.

ماده ۹: مرخصی و حذف نیمسال

سقف مدت مجاز تحصیل در هر دوره محدود است و با اتمام سنوات مجاز، امکان تحصیل در آن دوره از دانشجو سلب می‌شود و دانشجو محروم از ادامه تحصیل می‌شود.

تبصره ۱: مدت مجاز مرخصی‌های بدون احتساب در سنوات قابل استفاده برای دانشجو، مطابق رأی شورای آموزشی دانشگاه به شرح زیر است:

- مرخصی زایمان برای هر فرزند (مطابق قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب مجلس شورای اسلامی)، یک نیمسال در طول دوره بارداری و حداکثر ۴ نیمسال پس از زایمان برای مادران دانشجو دارای فرزند زیر دو سال (بر اساس مدارک پزشکی یا شناسنامه دانشجو و فرزند).
- مرخصی پزشکی، حداکثر دو نیمسال تحصیلی
- سایر مصادیق مرخصی تحصیلی (مانند مأموریت همسر یا والدین و ...) حداکثر تا دو نیمسال تحصیلی

تبصره ۲. در بازه سنوات مجاز تحصیلی، دانشجو می‌تواند به ازای هر ۴ نیمسال مجاز یک نیمسال از مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال تحصیلی با احتساب در سنوات تحصیل استفاده کند. در صورت ارائه درخواست مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال تحصیلی دانشجوی شهریه‌پرداز تا قبل از حذف و اضافه مشمول پرداخت شهریه ثابت و بعد از حذف و اضافه تا قبل از شروع امتحانات مشمول پرداخت شهریه ثابت و متغیر توسط دانشجوی شهریه‌پرداز خواهد بود لازم است دانشجو از طریق سامانه آموزشی دانشگاه، درخواست خود را ارائه و پیگیری لازم تا تأیید سایر مراحل انجام شود.

ماده ۱۰: انصراف از تحصیل

دانشجوی متقاضی انصراف از تحصیل، باید درخواست انصراف خود را شخصاً از طریق وکیل قانونی خود و بصورت رسمی از طریق سامانه آموزشی به دانشگاه ارائه نماید. دانشجو مجاز است فقط برای یکبار و تا حداکثر دو ماه از تاریخ ارائه درخواست، تقاضای انصراف خود را پس بگیرد. در غیر اینصورت پس از انقضای این مهلت، حکم انصراف از تحصیل وی صادر می‌شود.

تبصره ۱. تصمیم‌گیری در مورد بازگشت به تحصیل دانشجوی منصرف از تحصیل در محدوده سنوات مجاز تحصیلی و به شرط امکان اتمام واحدهای باقیمانده در سنوات مجاز تحصیلی باقیمانده صرفاً بر عهده شورای آموزشی دانشگاه است.

تبصره ۲. عدم انتخاب واحد در هر نیمسال توسط دانشجو به عنوان انصراف از تحصیل بوده و در صورت عدم پیگیری دانشجو و عدم تعیین تکلیف وضعیت آموزشی دانشجو در آن نیمسال تحصیلی، در پایان همان نیمسال تحصیلی در وضعیت دانشجو به عنوان انصراف از تحصیل اعمال می‌شود. بازگشت به تحصیل دانشجوی فاقد انتخاب واحد مشمول هزینه بازگشت به تحصیل مصوب هیأت امنای دانشگاه است.

تبصره ۳. در صورت ارائه درخواست انصراف از تحصیل توسط دانشجوی شهریه‌پرداز قبل از شروع نیمسال تحصیلی مندرج در تقویم آموزشی دانشگاه، هزینه نیمسال از وی دریافت نمی‌شود، اما در صورت ارائه درخواست انصراف از هنگام شروع نیمسال تا قبل از تاریخ حذف و اضافه، وی ملزم به پرداخت شهریه ثابت است. چنانچه زمان ارائه درخواست انصراف بعد از تاریخ حذف و اضافه باشد، در صورت انتخاب واحد، شهریه ثابت و متغیر نیمسال محاسبه و دریافت می‌شود.

ماده ۱۱: نحوه اعمال نمره دروس

دانشجویی که در هر نیمسال در یک یا چند درس نمره قبولی کسب نکند، چنانچه در نیمسال‌های بعدی، درس یا دروس مذکور را با نمره قبولی بگذراند، نمره یا نمره‌های مردودی قبلی در ریز نمرات تحصیلی دانشجو ثبت شده و این نمره‌ها در میانگین نیمسال و کل دوره محاسبه می‌شود.

تبصره ۱: دانشگاه مجاز است با درخواست کتبی دانشجو مبنی بر بلااثر نمودن نمره حداکثر یک درس مردودی از میانگین کل دوره موافقت نماید. نمره مردودی درس مذکور در ریزنمرات ثبت و در میانگین نیمسال تحصیلی محاسبه می‌شود. درخواست

کتبی دانشجو و حذف درس مردودی صرفاً پس از قبولی در آن درس قابل انجام است. گذراندن دروس با استفاده از ماده مذکور، مشروطی دانشجو در نیمسال های قبل را خنثی نمی‌کند و شورای هدایت استعداد های درخشان موظف است دانشجویی را که از این تبصره استفاده می‌کند و به واسطه آن حائز شرایط استعداد درخشان می‌شود را از شمول تسهیلات خود خارج نماید.

تبصره ۲: تسهیلات این ماده شامل دانشجویانی که به دلیل تقلب و یا حکم انضباطی، نمره مردودی دریافت می‌کنند، نمی‌شود.

ماده ۱۲: معادل‌سازی نمرات

معادل‌سازی نمرات گذرانده شده برای دانشجویان انصرافی، اخراجی، تغییر رشته‌ای، انتقالی و یا انتقال توأم با تغییر رشته، با رعایت موارد زیر انجام می‌شود:

الف) از زمان گذراندن آن درس بیش از ۵ سال نگذشته باشد و حداقل نمره قابل قبول (در دوره کاردانی و کارشناسی ۱۲، در دوره کارشناسی‌ارشد ۱۴ و در دوره دکتری تخصصی ۱۶) را در دانشگاه یا رشته مبدأ کسب کرده باشد. در خصوص دروس گذرانده شده در دانشگاه‌های سطح یک و دانشگاه بیرجند، ملاک پذیرش درس، همان نمره قبولی قید شده در مواد ۱۶، ۲۹ و ۴۰ آیین‌نامه می‌باشد (۱۰ برای کاردانی و کارشناسی، ۱۲ برای کارشناسی ارشد و ۱۴ برای دکتری تخصصی).

ب) دروس از دوره یا دوره‌هایی که منتج به اخذ یک مدرک رسمی شده باشد نمی‌تواند معادل‌سازی شود.

ج) به ازای هر ۲۰ واحد از دروس معادل‌سازی شده یک نیمسال تحصیلی از سنوات مجاز تحصیل دانشجو در دوره کاردانی و کارشناسی کاسته می‌شود.

د) برای دانشجوی کارشناسی‌ارشد به ازای معادل‌سازی هر ۱۲ واحد درسی، یک نیمسال تحصیلی از سنوات مجاز تحصیل وی کسر می‌شود.

ه) معادل‌سازی و پذیرش واحدهای گذرانده شده دانشجو صرفاً در شیوه‌های آموزشی هم‌عرض و بصورت زیر امکان‌پذیر است:

- واحدهای گذرانده در شیوه حضوری به شیوه‌های حضوری، نیمه‌حضوری و غیرحضوری
- واحدهای گذرانده در شیوه نیمه‌حضوری به نیمه‌حضوری و غیرحضوری
- واحدهای گذرانده در شیوه غیرحضوری به غیرحضوری

و) دروس گذرانده شده در دانشگاه‌های آزاد اسلامی، پیام نور، علمی کاربردی، فنی حرفه‌ای، غیرانتفاعی و پردیس‌های خودگردان قابل معادل‌سازی نیست.

ز) دروسی که دانشجو به صورت میهمان در دانشگاه دیگر می‌گذراند، عیناً پس از تأیید گروه آموزشی در کارنامه دانشجو در دانشگاه مبدأ ثبت و در محاسبه میانگین نیمسال و میانگین کل منظور می‌شوند.

ح) برای دانشجویان انتقالی، دروس پذیرفته شده در کارنامه دانشجو ثبت و در محاسبه میانگین نیمسال و میانگین کل منظور می‌شوند. نمرات دروس پذیرفته نشده با محاسبه در میانگین نیمسال و بدون محاسبه در میانگین کل در کارنامه دانشجو ثبت و باقی می‌مانند.

ط) برای دانشجویان تغییررشته‌ای یا انتقال توأم با تغییررشته، دروس پذیرفته شده در کارنامه دانشجو ثبت و در محاسبه میانگین نیمسال و میانگین کل منظور می‌شوند. نمرات دروس پذیرفته نشده، بدون محاسبه در میانگین نیمسال و میانگین کل، در کارنامه دانشجو ثبت و باقی می‌مانند.

ماده ۱۳: سیاست‌گذاری فرآیندهای آموزشی

برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری درباره تقویم آموزشی سالیانه، چگونگی اعلام و ثبت نمره، زمان حذف و اضافه، حذف اضطراری دروس، نحوه اعتراض به نتایج امتحانات، تاریخ تجدیدنظر و سایر موضوعات اجرایی، هر ساله در خردادماه برای سال تحصیلی آینده به پیشنهاد مدیر آموزشی دانشگاه و تصویب شورای آموزشی دانشگاه اعلام می‌شود.

بخش دوم: مواد اختصاصی

الف) دوره‌های تحصیلی کاردانی و کارشناسی (پیوسته و ناپیوسته)

ماده ۱۴. مدت مجاز تحصیل

مدت مجاز تحصیل در دوره‌های تحصیلی کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی ناپیوسته ۴ نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته ۸ نیمسال است.

تبصره ۱. دانشگاه اختیار دارد، مدت مجاز را برای دوره کاردانی (پیوسته و ناپیوسته) و کارشناسی ناپیوسته حداکثر ۱ نیمسال و برای دوره کارشناسی پیوسته حداکثر تا ۲ نیمسال افزایش دهد.

تبصره ۲. در صورت افزایش سنوات موضوع تبصره ۱ این ماده و موجه نبودن آن از نظر دانشگاه، پرداخت هزینه برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت سنوات اضافی، معادل دانشجویان شهریه‌پرداز هم ورودی اقدام می‌شود.

تبصره ۳. نیمسال‌هایی که دانشجو بابت افزایش سنوات، شهریه پرداخت می‌کند از مدت تعهد خدمت آموزش رایگان وی کسر می‌شود.

تبصره ۴. حداقل مدت مجاز برای دانش‌آموختگی در دوره کارشناسی پیوسته ۶ نیمسال تحصیلی می‌باشد.

ماده ۱۵: تحصیل هم‌زمان

تحصیل هم‌زمان دانشجوی دوره کاردانی و کارشناسی به شیوه حضوری در کلیه دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) و کلیه دوره‌های تحصیلی ممنوع است.

تبصره ۱. دانشجوی دوره کارشناسی می‌تواند هم‌زمان، در شیوه‌های غیرحضوری کاردانی و کارشناسی که منتهی به مدرک تحصیلی رسمی می‌شود، تحصیل کند.

تبصره ۲. تحصیل هم‌زمان دانشجوی استعدادهای درخشان دوره کارشناسی بر اساس مصوبات شورای هدایت استعدادهای درخشان وزارت انجام می‌شود.

ماده ۱۶: ارزشیابی درسی، میانگین و مشروطی

نمره ارزشیابی از هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۰ و میانگین کل قابل قبول در هر نیمسال ۱۲ است و چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۲ باشد، آن نیمسال، مشروط تلقی می‌شود. چنانچه دانشجو در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته دو نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته ۳ نیمسال اعم از متوالی یا متناوب، مشروط شود از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۱: تعداد واحدهای درسی قابل اخذ توسط دانشجو در نیمسال پس از مشروطی، حداکثر ۱۴ واحد با رعایت مفاد ماده ۱۷ این آیین‌نامه است.

تبصره ۲- برگشت به تحصیل دانشجوی مشمول این ماده صرفاً به صورت شهریه‌پرداز و با رأی کمیسیون موارد خاص امکان پذیر خواهد بود.

ماده ۱۷: واحدهای درسی

انتخاب حداقل ۱۲ واحد درسی در هر نیمسال تحصیلی برای دانشجو الزامی است.

تبصره ۱: حداکثر واحد درسی قابل اخذ در هر نیمسال تحصیلی ۲۰ واحد و در نیمسال تابستان ۶ واحد است.

تبصره ۲: اگر میانگین نمرات دانشجویی در نیمسال تحصیلی حداقل ۱۷ باشد، با تأیید گروه آموزشی در نیمسال تحصیلی بعد می‌تواند حداکثر تا ۲۴ واحد درسی اخذ نماید.

تبصره ۳: در نیمسال تحصیلی آخر که دانشجو صرفاً ۲۴ واحد درسی باقیمانده دارد می‌تواند صرفنظر از میانگین کل (کمتر از ۱۰ نباشد) و مشروطی، ۲۴ واحد درسی اخذ نماید.

تبصره ۴: در شرایط خاص که دانشجو با گذراندن حداکثر ۸ واحد درسی دانش آموخته می‌شود، با تأیید گروه آموزشی، می‌تواند واحدهای مذکور را در بازه تابستان اخذ کند.

تبصره ۵: بازه تابستان، به عنوان نیمسال تحصیلی محسوب نمی‌شود. نمرات دروسی که دانشجو در بازه تابستان می‌گذراند، تنها در میانگین کل دانشجو محاسبه می‌شود و نمرات کسب شده در بازه تابستان، مشمول ضوابط مشروطی این آیین‌نامه یا تبصره ۲ این ماده نمی‌شود.

تبصره ۶: نمرات دانشجو در نیمسالی که الزاماً کمتر از ۱۲ واحد انتخاب می‌کند و کسر بودن واحدها خارج از اراده اوست، همانند دروس بازه تابستانی در میانگین کل او محاسبه می‌شود و چنانچه میانگین نیمسال کمتر از ۱۲ کسب کند آن نیمسال جزو مشروطی محسوب نمی‌شود و همچنین در صورت کسب میانگین بالای ۱۷ مشمول تبصره ۲ همین ماده نمی‌شود، ولی آن نیمسال جزو حداکثر مدت مجاز تحصیل دانشجو محسوب می‌شود.

تبصره ۷: دانشجو نمی‌تواند همزمان از مفاد تبصره ۳ و ۴ این ماده استفاده کند.

تبصره ۸: در صورتی که دانشجو برای دانش آموختگی حداکثر دو درس نظری تا سقف ۴ واحد درسی باقیمانده داشته باشد، با تأیید گروه آموزشی می‌تواند آن دو درس را بصورت معرفی به استاد در آن نیمسال تحصیلی یا بازه تابستان اخذ کند.

تبصره ۹: چنانچه دانشجو قبلاً یک درس عملی-نظری را اخذ ولی نمره قبولی کسب نکرده است اما دوره عملی آن درس را گذرانده باشد، می‌تواند با رعایت مفاد تبصره ۸ این ماده بخش نظری آن درس را به صورت معرفی به استاد اخذ نماید.

ماده ۱۸: حذف تک‌درس

دانشجو می‌تواند با موافقت گروه، تا یک هفته قبل از شروع امتحانات پایان نیمسال، صرفاً یک درس نظری را در بازه زمانی تعیین شده توسط دانشگاه حذف کند، به شرط آنکه تعداد واحدهای باقیمانده دانشجو کمتر از حد نصاب لازم برای واحدهای هر نیمسال نشود.

تبصره ۱: در صورتی که دانشگاه به هر دلیل با حذف واحدهای درسی دانشجو موافقت کند و این امر منجر به کاهش تعداد واحدهای دانشجو از حد نصاب شود، آن نیمسال به عنوان یک نیمسال کامل جزو سنوات تحصیلی وی محسوب می‌شود. چنانچه در این نیمسال دانشجو میانگین کمتر از ۱۲ را کسب کند، آن نیمسال جزو مشروطی محسوب نمی‌شود و همچنین در صورت کسب میانگین بالای ۱۷ مشمول تبصره ۲ ماده ۱۷ نمی‌شود.

ماده ۱۹: مرخصی تحصیلی و حذف نیمسال در دوره‌های کاردانی و کارشناسی

دانشجو می‌تواند با رعایت سنوات مجاز تحصیل، در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته، یک نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته تا دو نیمسال با تقاضای کتبی و موافقت دانشگاه از مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال با احتساب در سنوات مجاز تحصیلی (با شرایط بیان شده در تبصره ۲ ماده ۹) استفاده کند.

ماده ۲۰: تغییر رشته و گرایش

دانشجوی دوره‌های کاردانی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته می‌تواند در صورت دارا بودن شرایط زیر در همان دانشگاه و در صورت موافقت دانشگاه، مشروط به امکان ادامه تحصیل در سنوات مجاز باقیمانده، رشته تحصیلی خود را تغییر دهد.

۱. نمره اکتسابی دانشجو در آزمون سراسری گروه آموزشی ذی ربط از نمره خام آخرین فرد پذیرفته شده در آن رشته/گرایش در دانشگاه و در سال پذیرش (با تأیید سازمان سنجش آموزش کشور)، کمتر نباشد.
۲. ادامه تحصیل متقاضی در رشته قبلی از نظر مقررات آموزشی بلا مانع باشد.
۳. حداقل یک ششم و حداکثر دو سوم واحدهای درسی دوره را گذرانده باشد.
۴. دانشجو در هر دوره تحصیلی فقط یکبار می‌تواند با رعایت ضوابط تغییر رشته دهد.

تبصره ۱: تغییر رشته یا گرایش در دوره کاردانی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته، فقط در رشته‌ها یا گرایش‌های همان مجموعه امتحانی مجاز است.

تبصره ۲: در صورت تغییر رشته، معادل‌سازی دروس مطابق با ضوابط ماده ۱۲ این آیین‌نامه قابل انجام است.

تبصره ۳: تغییر رشته دانشجویی که پذیرش وی در دوره تحصیلی از طریق بدون آزمون (پذیرش با سوابق تحصیلی) باشد به رشته‌هایی که پذیرش آن‌ها از طریق آزمون سراسری صورت گرفته باشد (پذیرش با آزمون) ممنوع است.

تبصره ۴- تغییر رشته دانشجویان بین الملل بر اساس مصوبات شورای آموزشی دانشگاه و ظرفیت دانشجویان مشغول به تحصیل در آن رشته گرایش خواهد بود.

ماده ۲۱: انتقال و تغییر رشته

تغییر رشته یا انتقال دانشجو از دانشگاه غیردولتی به دولتی، از شهریه‌پرداز به رایگان، از غیر حضوری به نیمه حضوری یا حضوری، و از نیمه حضوری به حضوری، از پذیرش سوابق تحصیلی به پذیرش با آزمون ممنوع است ولی عکس آن مجاز است.

ماده ۲۲: استاد راهنمای تحصیلی

دانشگاه موظف است در تحقق رویکرد شاگردپروری و نقش مربیگری اعضای هیئت‌علمی برای هدایت تحصیلی دانشجویان از زمان پذیرش، یکی از اعضای هیئت‌علمی مرتبط با رشته تحصیلی دانشجو را به عنوان «راهنمای (مشاور) آموزشی» بصورت رسمی تعیین و بر اساس شیوه‌نامه مصوب وزارت، اقدام نماید.

ماده ۲۳: کاردانی بین مقطعی

در صورتی که دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کارشناسی پیوسته حداقل ۶۸ واحد درسی (شامل حداکثر ۱۰ واحد دروس عمومی) را با نمره قبولی بگذراند و میانگین کل واحدهای گذرانده شده وی ۱۲ یا بالاتر باشد، می‌تواند مدرک دوره کاردانی همان رشته را دریافت کند. در غیر این صورت، به چنین دانشجویی و همچنین به دانشجوی منصرف یا محروم از تحصیل در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته، فقط یک گواهی مبنی بر تعداد واحدهای گذرانده شده داده خواهد شد.

تبصره ۱: در رشته‌های فنی و مهندسی واژه "مهندسی" از عنوان رشته برای دانشجویان مشمول دریافت کاردانی بین مقطعی حذف می‌شود. مگر در موارد استثناء که کلمه مهندسی از ارکان اصلی رشته می‌باشد (مانند رشته مهندسی پزشکی).

تبصره ۲: در صورتی که دانشجو تعداد بیش از ۶۸ واحد درسی را گذرانده باشد، ضمن رعایت مفاد این ماده، نمرات دروسی در میانگین محاسبه می‌شود که تأثیر مثبت داشته باشد.

تبصره ۳: مدرک کاردانی حسب تقاضای رسمی دانشجو و صرف نظر از وجود دوره کاردانی مصوب در آن رشته یا مجری بودن دانشگاه محل تحصیل دانشجو، صادر می‌شود.

ماده ۲۴: ملاک دانش‌آموختگی

ملاک دانش‌آموختگی برای دوره‌های کاردانی پیوسته و ناپیوسته، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته، گذراندن کلیه واحدهای دوره و داشتن میانگین کل حداقل ۱۲ در پایان دوره است.

تبصره ۱: چنانچه میانگین کل دانشجوی کاردانی یا کارشناسی پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۲ باشد، تنها یک نیمسال، با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی، به وی فرصت داده می‌شود تا مجدداً با انتخاب حداکثر ۱۶ واحد از درس‌های تخصصی و پایه در آن نمره قبولی بین ۱۰ تا ۱۲ یا حداقل نمرات را کسب کرده است، میانگین کل دوره را به حداقل ۱۲ برساند تا امکان دانش‌آموختگی بیابد در غیر این صورت دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود و هر دو نمره قبلی و جدید دانشجو در میانگین کل محاسبه می‌شوند. پرداخت هزینه این دروس برای دانشجویان مشمول آموزش رایگان، معادل شهریه دانشجویان شهریه‌پرداز هم ورودی خواهد بود.

ماده ۲۵. تاریخ دانش‌آموختگی

تاریخ دانش‌آموختگی، زمان ثبت آخرین نمره درس دانشجو در آموزش دانشگاه است.

ب- دوره کارشناسی ارشد

ماده ۲۶. مدت مجاز تحصیل

مدت مجاز تحصیل در دوره کارشناسی ارشد ۴ نیمسال تحصیلی است و تحصیل در این دوره تمام وقت است.

تبصره ۱- تمدید سنوات در نیمسال پنجم منوط به تأیید استادراهنما و دانشکده است و دانشجو می‌بایست دارای پیشنهاد طرح تحقیق مصوب (رعایت ماده ۳۲) باشد.

تبصره ۲- در صورت افزایش سنوات موضوع تبصره ۱ این ماده و موجه نبودن آن از نظر دانشگاه پرداخت هزینه برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت سنوات مازاد بر سنوات مجاز، مطابق دانشجویان شهریه‌پرداز هم ورودی خواهد بود.

ماده ۲۷. مرخصی تحصیلی و حذف نیمسال در کارشناسی ارشد

در بازه سنوات مجاز تحصیلی، دانشجوی دوره کارشناسی ارشد می‌تواند یک نیمسال از مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال تحصیلی با احتساب در سنوات استفاده کند. درخواست مرخصی تحصیلی می‌بایست قبل از شروع نیمسال تحصیلی و درخواست حذف نیمسال تحصیلی تا قبل از شروع امتحانات، از طریق سامانه آموزشی دانشگاه ارائه و پیگیری لازم تا تأیید سایر مراحل انجام شود.

ماده ۲۸. تحصیل هم‌زمان

تحصیل هم‌زمان دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در کلیه شیوه‌های آموزشی و در کلیه دوره‌های تحصیلی دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

ماده ۲۹. واحدهای درسی کل دوره، نمره ارزشیابی هر درس و معدل نیمسال

نمره ارزشیابی هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۲ است. میانگین قابل قبول در هر نیمسال ۱۴ است و چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۴ باشد دانشجو در آن نیمسال مشروط تلقی می‌شود. ۲ نیمسال مشروطی اعم از متوالی یا متناوب در دوره کارشناسی ارشد منجر به محرومیت از تحصیل دانشجو می‌شود.

تبصره ۱- برگشت به تحصیل دانشجوی مشمول این ماده بر اساس نظر کمیسیون مواد خاص صرفاً به صورت شهریه‌پرداز خواهد بود.

ماده ۳۰. تعداد واحد هر نیمسال

اخذ حداقل ۸ واحد درسی تا حداکثر ۱۴ واحد درسی در هر نیمسال تحصیلی توسط دانشجو الزامی است.

تبصره ۱. دانشجو در نیمسال آخر تحصیلی منجر به فارغ‌التحصیلی، از شرط اخذ حداقل واحد آموزشی معاف است.

تبصره ۲. در صورتی که دانشگاه به هر دلیل با حذف واحدهای درسی دانشجو موافقت کند و این امر منجر به کاهش تعداد واحدهای دانشجو از حد تصاب، شود آن نیمسال به عنوان یک نیمسال کامل جزو سنوات تحصیلی وی محسوب می‌شود اما در مشروط شدن دانشجو بی‌تأثیر است.

ماده ۳۱. حذف درس

در شرایط اضطرار حذف یک درس با درخواست کتبی دانشجو و تأیید دانشگاه قبل از شروع امتحانات و با رعایت و احتساب آن نیمسال در سنوات تحصیلی امکان پذیر است.

ماده ۳۲. تصویب پیشنهاد طرح تحقیق

دانشجو موظف است تا قبل از شروع نیمسال دوم تحصیلی، استاد راهنما و قبل از شروع نیمسال سوم پیشنهاد طرح تحقیق خود را (با نظر استادراهنما) به تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده برساند. در صورت عدم تصویب پیشنهاد در موعد مقرر، دانشجو مشمول امتیازات برخورداری از آموزش رایگان در نیمسال پنجم (تبصره ۲ ماده ۲۶ این آیین‌نامه) نمی‌شود و سنوات دانشجو موضوع تبصره ۲ ماده ۲۶ موجه قلمداد نخواهد شد. چنانچه دانشجو تا پایان نیمسال تحصیلی چهارم پیشنهاد خود را به تصویب نرساند از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۱. استادراهنمای اصلی، به درخواست دانشجو از میان اعضای هیئت علمی تمام وقت دانشگاه و با تأیید گروه آموزشی انتخاب می‌شود. استاد راهنمای اصلی پایان‌نامه کارشناسی ارشد باید حداقل دارای مرتبه استادیاری و دو سال سابقه تدریس دروس دوره کارشناسی و یک نیمسال کارشناسی ارشد در دانشگاه‌های دولتی باشد.

تبصره ۲. انتخاب استادراهنمای دوم به پیشنهاد استادراهنمای اصلی و تأیید گروه آموزشی از افراد دارای صلاحیت با حداقل مدرک دکتری تخصصی امکان‌پذیر است.

تبصره ۳. انتخاب استاد/استادان مشاور به پیشنهاد استاد راهنمای اصلی و تأیید گروه آموزشی از میان افراد دارای صلاحیت با حداقل مدرک کارشناسی ارشد امکان‌پذیر است.

تبصره ۴. مجموع تعداد اساتید راهنما و مشاور هر پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌تواند حداکثر چهار نفر باشد.

تبصره ۵. دانشجو پس از تصویب پیشنهاد تحقیق می‌بایست در سامانه ایرانداک ثبت نماید و کدرهگیری دریافت نماید.

تبصره ۶. ارائه گزارش پیشرفت تحقیق با تأیید استادراهنمای اول، شرط لازم برای طی مراحل قانونی تمدید سنوات دانشجو است.

تبصره ۷. تغییر عنوان پایان‌نامه، مستلزم طی مراحل کامل تصویب طرح تحقیق است.

تبصره ۸. اگر در طول اجرای پایان‌نامه، به هر دلیل امکان ادامه راهنمایی برای استادراهنمای اول مقدور نباشد، به تشخیص گروه یا با درخواست استادراهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، دانشکده و دانشگاه، استادراهنمای جدید برای پایان‌نامه تعیین می‌شود و در مورد تغییر موضوع پایان‌نامه به پیشنهاد استادراهنما تصمیم‌گیری خواهد شد.

تبصره ۹. اگر در طول اجرای پایان‌نامه، به هر دلیل امکان ادامه راهنمایی و مشاوره برای استادراهنمای دهم و اساتید مشاور مقدور نباشد، به تشخیص گروه یا با درخواست استادراهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده، استادراهنمای دهم و یا اساتید مشاور از پایان‌نامه حذف می‌شود و استادراهنمای دهم یا مشاور جدید برای پایان‌نامه به پیشنهاد استادراهنمای اول و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، دانشکده و دانشگاه تعیین می‌شود.

تبصره ۱۰. دانشجو پس از تصویب طرح پیشنهادی پایان‌نامه موظف است در هر نیمسال درس پایان‌نامه را اخذ نماید.

تبصره ۱۱. هیچ یک از بستگان درجه یک دانشجو (پدر، مادر، خواهر، برادر، همسر و فرزند، پدر و مادر همسر) نمی‌توانند راهنمایی، یا داوری پایان‌نامه وی را بر عهده گیرند.

تبصره ۱۲. دانشجو ملزم به گذراندن کارگاه آشنایی با کتابخانه مرکزی و پایگاه‌های اطلاعاتی قبل از تصویب پیشنهاد در دانشکده است.

ماده ۳۳. دروس جبرانی

چنانچه دانشجو در رشته یا گرایشی غیر مرتبط با رشته دوره کارشناسی خود مطابق ضوابط وزارت پذیرفته شود ملزم به گذراندن حداکثر ۱۲ واحد درسی جبرانی طبق نظر گروه آموزشی است. پرداخت هزینه این دروس معادل شهریه دانشجویان شهریه‌پرداز هم ورودی خواهد بود.

تبصره ۱. گروه آموزشی مربوطه درس و تعداد واحد آن را بر اساس میزان مرتبط بودن رشته تحصیلی تعیین می‌کند.

تبصره ۲. دانشجو بایستی دروس جبرانی را با حضور در کلاس‌های دایر دوره کارشناسی (همان دانشگاه یا به صورت مهمانی) بگذراند و دانشگاه نمی‌تواند برای این دروس کلاس جدید برگزار نماید.

تبصره ۳. کسب نمره قبولی ۱۰ در دروس جبرانی الزامی است ولی نمره مذکور در میانگین نیمسال و کل دانشجو محاسبه نمی‌شود.

تبصره ۴. در صورتی که تعداد واحدهای دروس جبرانی دانشجو، ۸ واحد یا بیشتر باشد، یک نیمسال تحصیلی به سنوات تحصیلی مجاز دانشجو اضافه خواهد شد.

ماده ۳۴ - تغییر رشته و گرایش و انتقال

تغییر رشته یا انتقال دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در همان دانشگاه یا سایر دانشگاه‌ها (دولتی و غیر دولتی) ممنوع است. اما تغییر گرایش فقط در همان مجموعه امتحانی و در صورت کسب نمره مجاز در آزمون مطابق اعلام سازمان سنجش آموزش کشور با تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه مجاز می‌باشد.

ماده ۳۵ - دفاع از پایان‌نامه و ترکیب اساتید داور

دانشجو پس از انجام کار تحقیقاتی خود و تدوین پایان‌نامه و اخذ گواهی همانندجویی و تأیید استاد راهنما، مجاز است در حضور هیئت‌داوران از پایان‌نامه خود دفاع کند. لازم است دانشجو قبل از اخذ مجوز دفاع از پایان‌نامه کلیه دروس خود را با معدل حداقل ۱۴ گذرانده باشد و سپس برای مجوز دفاع اقدام نماید.

تبصره ۱. حداقل باید ۳ ماه از زمان تصویب پیشنهاد طرح تحقیق در دانشکده گذشته باشد تا دانشجو بتواند درخواست دفاع از پایان‌نامه خود را بدهد. در موارد خاص که دانشجو در مدت زمان کمتر از ۳ ماه از زمان تصویب پیشنهاد طرح تحقیق درخواست دفاع دارد می‌بایست مجوز لازم را از شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه کسب نماید.

تبصره ۲. ترکیب هیئت‌داوران، سهم نمره ایشان و نحوه ارزشیابی دستاوردهای علمی پایان‌نامه تابع شیوه‌نامه مصوب دانشگاه (پیوست الف) است.

تبصره ۳. برای تشخیص میزان تطابق طرح تحقیق با محتوای نهایی پایان‌نامه توسط هیئت‌داوران، لازم است تا طرح تحقیق مصوب به صورت یک پیوست در انتهای نسخه‌ای از پایان‌نامه که در اختیار داوران قرار می‌گیرد، آورده شود.

تبصره ۴. درصد همانندی با منابع دیگر در پایگاه‌های ایران‌داک حداکثر ۲۰ درصد است. درصد همانندی ۲۰ تا ۳۰ درصد در صورت تأیید مسئول پژوهشی دانشکده بلامانع است.

تبصره ۵. دانشجو پس از دفاع از پایان‌نامه باید آن را در سامانه ایران‌داک ثبت نماید و کد رهگیری دریافت نماید.

ماده ۳۶. نمره پایان‌نامه

نمره پایان‌نامه در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می‌شود: مردود (کمتر از ۱۴)، قبول با درجه متوسط (۱۴-۱۵/۹۹)، خوب (۱۶-۱۷/۹۹)، خیلی خوب (۱۸-۱۸/۹۹) و یا عالی (۲۰-۱۹).

تبصره ۱. ارزشیابی پایان‌نامه براساس شاخص‌های ۱- نگارش روان، علمی، شفاف و عاری از خطاهای نگارشی و تایپی (حداکثر ۳ نمره)، ۲- انطباق متن پایان‌نامه، شکل‌ها، جدول‌ها و مراجع با نگاشت‌نامه مصوب (حداکثر ۳ نمره)، ۳- میزان نوآوری در نتایج یا روش و تطابق آن با طرح تحقیق مصوب (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۴- ارزش علمی یا کاربردی نتایج تحقیق (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۵- ارائه مناسب، روان و علمی با در نظر گرفتن زمان ارائه حداکثر ۳۰ دقیقه (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۶- تسلط کافی در پاسخگویی به سؤالات داوران (حداکثر ۳/۵ نمره)، و ۷- دستاوردهای علمی پایان‌نامه (نمره تشویقی مطابق پیوست الف به تأیید هیئت داوران) انجام می‌شود.

تبصره ۲. تغییر نمره پایان‌نامه که توسط هیئت داوران تأیید شده است توسط سایر مراجع دانشگاه، به هیچ عنوان مجاز نیست.

تبصره ۳. حداکثر زمان اصلاح پایان‌نامه پس از برگزاری جلسه دفاع و اخذ نمره قبولی توسط دانشجو ۳ ماه است. هیئت‌داوران موظف است در جلسه دفاع برای شرایطی که دانشجو اصلاحات را انجام ندهد یا اصلاحات توسط استادراهنما تأیید نشود نحوه ارائه نمره نهایی و قبولی یا عدم قبولی پایان‌نامه را در جلسه دفاع تعیین تکلیف کند.

تبصره ۴. چنانچه ارزشیابی پایان‌نامه مردود اعلام شود با تأیید هیئت‌داوران، حداکثر یک نیمسال تحصیلی به دانشجو اجازه داده می‌شود تا پس از اعمال نظرات اصلاحی هیئت‌داوران یک بار دیگر در جلسه دفاع شرکت و از پایان‌نامه خود دفاع کند در صورت عدم موفقیت دانشجو در دفاع از پایان‌نامه در مرتبه دوم، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

ماده ۳۷. ملاک دانش‌آموختگی و دروس جبران معدل

ملاک دانش‌آموختگی گذراندن همه واحدهای درسی دوره با میانگین کل حداقل ۱۴ و موفقیت در دفاع از پایان‌نامه است.

تبصره ۱. چنانچه میانگین کل نمرات دانشجوی کارشناسی‌ارشد پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۴ باشد، اجازه دفاع از پایان‌نامه را ندارد و تنها یک نیمسال با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی «به وی فرصت داده می‌شود تا مجدداً

با انتخاب حداکثر ۸ واحد از درس‌هایی که در آن نمره بین ۱۲ تا ۱۴ یا کمترین نمره را کسب کرده است، میانگین کل دوره را به استثنای پایان‌نامه به حداقل ۱۴ برساند تا به وی اجازه دفاع از پایان‌نامه داده شود. در غیر این صورت، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود. اخذ دروس مشمول این تبصره به صورت شهرییه‌پرداز معادل شهرییه دانشجویان شهرییه‌پرداز هم ورودی خواهد بود.

تبصره ۲. در صورتی که دانشجو با اتمام سنوات تحصیلی موفق به دفاع از پایان‌نامه نشود از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۳. در رشته‌هایی که در برنامه‌درسی آنها پایان‌نامه پیش‌بینی نشده است از تبصره فوق مستثنی هستند و شرط موفقیت در دفاع از پایان‌نامه از شروط ملاک دانش‌آموختگی دانشجویان آن رشته حذف می‌گردد.

تبصره ۴. دانشگاه می‌تواند به دانشجویی که به هر دلیل نتواند در سنوات مجاز، دوره تحصیلی را به پایان برساند برابر ضوابط فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی را اعطا کند.

تبصره ۵. تاریخ دانش‌آموختگی روز دفاع و کسب درجه قبولی از پایان‌نامه است.

ماده ۳۸. تخلف علمی

چنانچه دانشجو در حین تحصیل و انجام پژوهش و تدوین پایان‌نامه مرتکب تخلف علمی (جعل، تقلب کپی‌برداری و دیگر (مصادیق شود و تخلف او از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه اثبات گردد با رعایت ضوابط تعیین شده توسط کارگروه مذکور و متناسب با میزان تخلف تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.

تبصره ۱. در صورت احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام تحصیلات از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه با رعایت ضوابط تعیین شده توسط کارگروه مذکور تخلف مذکور بررسی و متناسب با میزان تخلف تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.

ج- دوره دکتری تخصصی

ماده ۳۹. مدت مجاز تحصیل

مدت مجاز تحصیل در دوره دکتری تخصصی حداقل ۶ و حداکثر ۸ نیمسال تحصیلی است و تحصیل در این دوره به صورت تمام وقت است.

تبصره ۱. مدت مجاز تحصیل می‌تواند تا حداکثر دو نیمسال تحصیلی به شرط تأیید دانشگاه افزایش یابد. تمدید نیمسال نهم منوط به تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده مشروط به داشتن پیشنهاد طرح تحقیق مصوب است. تمدید نیمسال دهم منوط به تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، دانشکده و دانشگاه مشروط به داشتن پیشرفت قابل قبول رساله است.

تبصره ۲. در صورت افزایش سنوات موضوع تبصره ۱ و موجه نبودن آن از نظر دانشگاه (عدم انتخاب به موقع استاد راهنما و موضوع، تصویب پیشنهاد طرح تحقیق و یا عدم ارائه به موقع گزارش قابل قبول پیشرفت رساله) پرداخت هزینه برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان جهت سنوات اضافی، از نیمسال نهم و در صورت موجه بودن از نیمسال دهم مشمول شهرییه معادل شهرییه دانشجویان شهرییه‌پرداز هم ورودی خواهد شد.

تبصره ۳: تحصیل همزمان دانشجوی دوره دکتری تخصصی در کلیه شیوه‌های آموزشی و در کلیه دوره‌های تحصیلی دانشگاه-های دولتی و غیردولتی ممنوع است.

تبصره ۴: چنانچه دانشجوی در سنوات تمدید شده نیز دانش‌آموخته نشود، تقاضای ادامه تحصیل وی برای تصمیم‌گیری به کمیسیون موارد خاص مؤسسه ارجاع می‌شود.

تبصره ۵: در بازه سنوات مجاز تحصیلی، دانشجوی دوره دکتری می‌تواند دو نیمسال از مرخصی تحصیلی یا حذف نیمسال تحصیلی با احتساب در سنوات استفاده کند. درخواست مرخصی تحصیلی می‌بایست قبل از شروع نیمسال تحصیلی و درخواست حذف نیمسال تحصیلی تا قبل از شروع امتحانات، از طریق سامانه آموزشی دانشگاه ارائه و پیگیری لازم تا تأیید سایر مراحل انجام شود.

ماده ۴۰- ارزشیابی درس و تعداد واحدهای درسی کل و نیمسال و دروس جبرانی

نمره ارزشیابی از هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می‌شود؛ حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۴ و میانگین کل قابل قبول پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی ۱۶ است.

تبصره ۱: در صورتی که دانشجو به هر دلیل نتواند درسی را بگذراند و درس مذکور مجدداً در دانشگاه ارائه نشود می‌تواند با نظر گروه آموزشی درس دیگری را جایگزین نماید. نمره درس مردودی در ریزنمرات ثبت می‌شود و در میانگین نیمسال و کل محاسبه می‌شود.

تبصره ۲: تعداد واحدهای درسی در دوره دکتری تخصصی ۳۶ واحد است که از این تعداد، ۱۲ تا ۱۸ واحد آموزشی و ۱۸ تا ۲۴ واحد پژوهشی است که در برنامه درسی هر رشته تحصیلی لحاظ می‌شود.

تبصره ۳: دانشجو در هر نیمسال تحصیلی لازم است حداقل ۶ و حداکثر ۱۰ واحد درسی انتخاب کند.

تبصره ۴: دانشجو در آخرین نیمسال تحصیلی از شرط اخذ حداقل واحد آموزشی معاف است.

تبصره ۵: چنانچه دانشجو در رشته یا گرایشی غیر مرتبط با رشته دوره کارشناسی ارشد خود مطابق ضوابط وزارت پذیرفته شود ملزم به گذراندن حداکثر ۸ واحد درسی جبرانی طبق نظر گروه آموزشی است. تعداد واحدهای دروس جبرانی به تشخیص گروه آموزشی است. کسب نمره قبولی ۱۲ در دروس جبرانی الزامی است ولی نمره مذکور در میانگین نیمسال و کل دانشجو محاسبه نمی‌شود و هزینه این دروس معادل شهریه دانشجویان شهریه پرداز هم ورودی خواهد بود.

ماده ۴۱- ارزیابی جامع و دروس جبران معدل

برای ورود به مرحله ارزیابی جامع، کسب میانگین کل نمرات حداقل ۱۶ و داشتن تاییدیه بسندگی زبان خارجی دانشگاه الزامی است. ارزیابی جامع در قالب دو بخش کتبی و شفاهی طبق ضوابط دانشگاه (پیوست پ) انجام می‌شود.

تبصره ۱: حداقل نمره قبولی در ارزیابی جامع ۱۶ است در غیر این صورت دانشجو مجاز است، صرفاً یکبار دیگر در ارزیابی جامع شرکت کند و آن را با موفقیت بگذراند در صورت عدم کسب نمره، امکان ادامه تحصیل از دانشجو سلب می‌شود.

تبصره ۲: چنانچه میانگین کل نمرات دانشجوی دکتری تخصصی پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۶ باشد اجازه ورود به مرحله ارزیابی جامع را ندارد و تنها یک نیمسال (با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی) به وی فرصت داده می‌شود

تا مجدداً با انتخاب حداکثر ۶ واحد از درس‌هایی که در آن نمره بین ۱۴ تا ۱۶ و یا کمترین نمره را کسب کرده است، میانگین کل دوره را به حداقل ۱۶ برساند تا به وی اجازه ورود به ارزیابی جامع داده شود در غیر این صورت دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود. دانشجوی مشمول آموزش رایگان، برای دروس جبران معدل مشمول شهریه معادل شهریه دانشجویان شهریه پرداز هم ورودی خواهد شد.

ماده ۴۲. تغییر رشته، انتقالی و میهمانی

تغییر رشته، انتقالی، و تغییر گرایش در دوره دکتری تخصصی در همان دانشگاه یا سایر دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی ممنوع است.

ماده ۴۳. مهلت انتخاب استاد راهنما و انتخاب موضوع رساله

دانشجو موظف است مطابق با ضوابط دانشگاه تا قبل از شروع نیمسال سوم تحصیلی استادراهنما و موضوع رساله خود را با نظر استادراهنما به تصویب گروه آموزشی برساند در صورت عدم تعیین استادراهنما و موضوع رساله در موعد مقرر در گروه آموزشی، تمدید سنوات نیمسال نهم و دهم دانشجو موجه قلمداد نمی‌شود و می‌بایست برای نیمسال‌های مذکور شهریه معادل دانشجویان شهریه‌پرداز هم ورودی پرداخت نماید (باستناد تبصره ۲ ماده ۳۹ و ماده ۴۳ آیین‌نامه وزارتی).

ماده ۴۴. تصویب پیشنهاد رساله

تصویب پیشنهاد رساله در دانشگاه پس از گذراندن موفقیت آمیز ارزیابی جامع و احراز بسندگی زبان خارجی مطابق شیوه نامه بسندگی مهارت زبان خارجی دانشجویان دکتری دانشگاه بیرجند (پیوست ب)، شرط لازم برای اجرای رساله در دوره دکتری تخصصی است.

تبصره ۱. در صورتی که دانشجو یکی از شرایط زیر را داشته باشد به تأیید استادراهنما، گروه آموزشی و دانشکده از الزام گذراندن آزمون جامع معاف است:

- در صورت کسب میانگین کل ۱۸ و بالاتر توسط دانشجو به شرط عدم مردودی در دروس گذرانده شده
- کسب میانگین کل ۱۷ و بالاتر و انتشار یک مقاله علمی در پایگاه‌های معتبر بین المللی (نفر اول یا نویسنده مسئول) در دوران تحصیل دکتری تخصصی با وابستگی دانشگاه محل تحصیل دوره دکتری و مرتبط با حوزه تخصصی رشته گرایش دوره دکتری و تا پیش از زمان آزمون جامع (مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نباشد)
- کسب میانگین کل ۱۷ و بالاتر و ثبت یک اختراع داخلی یا بین‌المللی در مراجع ثبت اختراع معتبر در دوران تحصیل دکتری تخصصی و مرتبط با حوزه تخصصی رشته گرایش دوره دکتری تا پیش از زمان آزمون جامع

تبصره ۲. دانشجو موظف است از طرح پیشنهادی رساله خود در حضور استادان راهنما/مشاور و هیئت داوران تا قبل از شروع نیمسال هفتم دفاع کند در صورت عدم دفاع به موقع از پیشنهاد طرح پژوهشی، دانشجوی مشمول آموزش رایگان از نیمسال نهم، شهریه‌پرداز خواهد شد و در صورتی که تا پایان نیمسال هشتم موفق به دفاع از طرح پیشنهادی رساله نشود از تحصیل محروم خواهد شد. هیئت داوران متشکل از سه عضو هیئت علمی با حداقل مرتبه استادیاری هستند که حداقل یکی از آن‌ها باید از گروه آموزشی مربوطه باشد. تصویب طرح پیشنهادی رساله با تأیید اکثریت هیئت داوران امکان پذیر است.

- تبصره ۳.** حضور استادان راهنما و هیئت‌داوران در جلسه دفاع از طرح پیشنهادی رساله الزامی است.
- تبصره ۴.** در صورت عدم تصویب طرح پیشنهادی رساله، دانشجو، یکبار دیگر فرصت خواهد داشت از طرح پیشنهادی رساله خود با موفقیت دفاع نماید. در غیر اینصورت پرونده دانشجو برای تصمیم‌گیری به شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارجاع خواهد شد.
- تبصره ۵.** تغییر عنوان رساله، مستلزم طی مراحل کامل تصویب طرح تحقیق است.
- تبصره ۶.** دانشجو ملزم به دریافت گواهی همانندجویی پیشنهاد دکتری است. درصد همانندی با منابع دیگر در پایگاه‌های ایران‌داک حداکثر ۲۰ درصد باشد. درصد همانندی ۲۰ تا ۳۵ درصد در صورت تأیید مسئول پژوهشی دانشکده بلامانع است.
- تبصره ۷.** دانشجو ملزم به گذراندن کارگاه‌آشنایی با کتابخانه مرکزی و پایگاه‌های اطلاعاتی قبل از تصویب پیشنهاد در دانشکده است.
- تبصره ۸.** دانشجو پس از تصویب پیشنهاد تحقیق می‌بایست در سامانه ایران‌داک ثبت نماید و کد رهگیری دریافت نماید.

ماده ۴۵. اساتید راهنما و مشاور

- دانشجوی دوره دکتری تخصصی مجاز است علاوه بر استاد راهنمای اصلی استادراهنمای دوم نیز داشته باشد. استاد راهنمای اول به درخواست دانشجو و از میان اعضای هیئت‌علمی دارای شرایط دانشگاه و با مرتبه علمی حداقل استادیاری با تأیید گروه آموزشی تعیین می‌شود. انتخاب استاد راهنمای دوم و استادان مشاور به پیشنهاد استادراهنمای اول و تأیید گروه آموزشی از میان اعضای هیئت‌علمی با حداقل مرتبه استادیاری یا افراد دارای صلاحیت با تخصص مرتبط در جامعه و صنعت دارای مدرک دکتری تخصصی امکان‌پذیر است.
- تبصره ۱.** استادراهنمای اصلی، به درخواست دانشجو از میان اعضای هیئت‌علمی تمام وقت و دارای تخصص مرتبط با رشته گرایش دانشجو و با تأیید گروه آموزشی انتخاب می‌شود. داشتن حداقل سه سال سابقه تدریس در دوره تحصیلات تکمیلی و راهنمایی حداقل دو دانشجوی کارشناسی‌ارشد برای استاد راهنمای اصلی رساله با مرتبه استادیاری ضروری است.
- تبصره ۲.** در صورتی که دانشجو در مهلت مقرر نسبت به ارائه درخواست انتخاب استادراهنما اقدام نکند، گروه آموزشی مجاز است رأساً نسبت به تعیین استادراهنما برای دانشجو تصمیم‌گیری نماید.
- تبصره ۳.** سهم مشارکت و مسئولیت استادراهنمای اصلی در رساله نمی‌تواند کمتر از ۶۰ درصد تعیین شود.
- تبصره ۴.** هر رساله می‌تواند حداکثر دو استادراهنما داشته باشد. حداقل ترکیب کمیته رساله دو نفر و حداکثر چهار نفر است.
- تبصره ۵.** در صورت استفاده از اعضای هیئت‌علمی یا متخصصان حرفه‌ای فاقد مدرک دکتری به عنوان مشاور، تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزامی است.
- تبصره ۶.** اگر در طول اجرای رساله، به هر دلیل امکان ادامه راهنمایی و مشاوره برای استاد(ان) راهنما و مشاور مقدور نباشد، به تشخیص گروه یا با درخواست استادراهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، دانشکده و دانشگاه، استادراهنما یا مشاور جدید برای رساله تعیین می‌شود.
- تبصره ۷.** هیچ یک از بستگان درجه یک دانشجو (پدر، مادر، خواهر، برادر، همسر و فرزند، پدر و مادر همسر) نمی‌توانند راهنمایی، مشاوره و یا داوری رساله وی را بر عهده گیرند.

تبصره ۸. دانشجو پس از تصویب طرح پیشنهادی رساله موظف است در هر نیمسال درس رساله را اخذ نماید.

تبصره ۹. دانشجو در طی مرحله انجام رساله موظف است هر شش ماه یکبار با ارائه گزارش کتبی و سمینار شفاهی در حضور استاد/استادان راهنما، استاد/استادان مشاور، حداقل یک نفر داور و مدیر گروه یا نماینده وی به عنوان ناظر، روند پیشرفت انجام تحقیق خود را به تأیید کمیته مذکور برساند.

تبصره ۱۰. در صورت عدم ارائه گزارش پیشرفت کار در موعد مقرر و یا ارزشیابی ضعیف برای پیشرفت تحقیق، لازم است تا حوزه پژوهشی دانشکده نسبت به صدور اخطار کتبی برای دانشجو اقدام نماید. اگر دانشجو در مرحله پژوهشی دو بار اخطار دریافت نماید، پرونده وی برای تصمیم‌گیری جهت اخراج یا ادامه تحصیل به شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال خواهد شد. در صورت موافقت با ادامه تحصیل برای دانشجویان آموزش رایگان، در سنوات بعدی مشمول تبصره ۲ ماده ۳۹ خواهد شد و تمدید نیمسال‌های نهم و دهم دانشجو مشمول شهریه معادل دانشجویان شهریه‌پرداز هم ورودی خواهد شد.

تبصره ۱۱. برای دفاع از رساله دکتری داشتن حداقل سه گزارش پیشرفت رساله الزامی است. در صورتی که دانشجو دارای دو گزارش پیشرفت رساله باشد به شرط تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، دانشکده و دانشگاه می‌تواند برای دفاع از رساله اقدام نماید.

ماده ۴۶. فرصت تحقیقاتی

دانشجو مجاز است در زمان تدوین رساله دکتری و برای ادامه فعالیت‌های پژوهشی خود طبق آیین‌نامه مصوب وزارت در مدت مجاز تحصیل با عنوان فرصت تحقیقاتی در یکی از دانشگاه‌های داخلی یا خارجی با رعایت ضوابط و مقررات مشغول به فعالیت شود.

ماده ۴۷ – دفاع از رساله

دانشجو پس از تدوین رساله و ارائه گواهی از سامانه همانندجو و مشروط بر تأیید استاد/استادان راهنما از حداقل کفایت دستاوردهای علمی، مجاز است در حضور هیئت‌داوران از رساله خود دفاع کند.

تبصره ۱. محدوده شاخص‌های کفایت دستاوردهای علمی مطابق پیوست ت این شیوه‌نامه است.

تبصره ۲. شرط کفایت دستاوردهای علمی برای صدور مجوز دفاع از رساله، چاپ دو مقاله علمی پژوهشی معتبر و مستخرج از رساله در نشریات با درجه الف و ب مورد تأیید معاونت پژوهشی وزارت یا نشریات نمایه شده بین‌المللی معتبر (ISI, SCOPUS یا ISC)، و یا ثبت دو اختراع بین‌المللی معتبر مورد تأیید دانشگاه الزامی است. چاپ کتاب، یا ثبت اختراع داخلی در مراجع رسمی ثبت اختراع کشور و مورد تأیید سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، مقاله مروری معتبر و مستخرج از رساله در نشریات با درجه الف و ب مورد تأیید معاونت پژوهشی وزارتین می‌تواند جایگزین مقاله دوم یا ثبت اختراع بین‌المللی دوم شود.

تبصره ۳. اخذ کد DOI یا DOR ویژه مقالات و بطور همزمان انتشار برخط چکیده و یا اصل مقاله معادل چاپ مقاله محسوب می‌شود.

تبصره ۴. ترکیب هیئت‌داوران، سهم نمره ایشان و نحوه ارزشیابی فعالیت‌های پژوهشی و حداکثر نمره دستاوردهای علمی مستخرج از رساله تابع شیوه‌نامه مصوب دانشگاه (پیوست ت) است.

تبصره ۵. برای تشخیص میزان تطابق طرح تحقیق با محتوای نهایی رساله توسط هیئت‌داوران، لازم است تا طرح تحقیق مصوب به صورت یک پیوست در انتهای نسخه‌ای از رساله که در اختیار داوران قرار می‌گیرد، آورده شود.

تبصره ۶. درصد همانندی با منابع دیگر در پایگاه‌های ایران‌داک حداکثر ۲۰ درصد باشد. درصد همانندی ۲۰ تا ۲۵ درصد در صورت تأیید مسئول پژوهشی دانشکده بلامانع است.

تبصره ۷. دانشجو پس از دفاع از رساله باید آن را در سامانه ایران‌داک ثبت نماید و کد رهگیری دریافت نماید.

ماده ۴۸. نمره رساله

نمره رساله در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می‌شود: مردود (کمتر از ۱۶)؛ قبول با درجه خوب (۱۶ تا ۱۷/۹۹) خیلی خوب (۱۸ تا ۱۸/۹۹) و یا عالی (۱۹ تا ۲۰). لازم بذکر است ارزشیابی رساله براساس شاخص‌های ۱- - نگارش روان، علمی، شفاف و عاری از خطاهای نگارشی و تایپی (حداکثر ۳ نمره)، ۲- انطباق متن پایان‌نامه، شکل‌ها، جدول‌ها و مراجع با نگاشت‌نامه مصوب (حداکثر ۳ نمره)، ۳- میزان نوآوری در نتایج یا روش و تطابق آن با طرح تحقیق مصوب (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۴- ارزش علمی یا کاربردی نتایج تحقیق (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۵- ارائه مناسب، روان و علمی با در نظر گرفتن زمان ارائه حداکثر ۳۰ دقیقه (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۶- تسلط کافی در پاسخگویی به سؤالات داوران (حداکثر ۳/۵ نمره)، و ۷- دستاوردهای علمی پایان‌نامه (حداکثر ۳ نمره تشویقی مطابق پیوست ت به تأیید هیئت داوران) انجام می‌شود.

تبصره ۱. چنانچه ارزشیابی رساله مردود اعلام شود با تأیید هیئت‌داوران حداکثر یک نیمسال تحصیل به دانشجو اجازه داده می‌شود تا پس از اعمال نظرات اصلاحی هیئت‌داوران، یک بار دیگر در جلسه دفاع شرکت و از رساله خود دفاع کند. در صورت عدم موفقیت دانشجو در دفاع از رساله در بار دوم دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره ۲. حداکثر زمان اصلاح رساله پس از برگزاری جلسه نهایی دفاع و اخذ نمره قبولی توسط دانشجو ۳ ماه است. هیئت داوران موظف است در جلسه دفاع، برای شرایطی که دانشجو اصلاحات را انجام ندهد یا اصلاحات توسط استادارهنما تأیید نشود نحوه ارائه نمره نهایی و قبولی یا عدم قبولی رساله را تعیین تکلیف کند.

تبصره ۳. دانشجویی که با موفقیت از رساله خود دفاع نکند، با رعایت ضوابط مربوطه، فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی را دریافت می‌کند.

ماده ۴۹. ملاک دانش‌آموختگی

ملاک دانش‌آموختگی گذراندن همه واحدهای درسی دوره، داشتن میانگین کل نمرات حداقل ۱۶ و موفقیت در دفاع از رساله است.

تبصره ۱- تاریخ دانش‌آموختگی روز دفاع با کسب درجه قبولی از رساله است.

ماده ۵۰. تخلف علمی

چنانچه دانشجو در حین تحصیل و انجام پژوهش و تدوین رساله مرتکب تخلف علمی (جعل، تقلب کپی برداری و دیگر مصادیق) شود و تخلف او از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه اثبات گردد با رعایت ضوابط تعیین شده توسط کارگروه مذکور و متناسب با میزان تخلف، تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.

تبصره ۱- در صورت احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام تحصیلات از سوی کارگروه اخلاق در پژوهش دانشگاه با رعایت ضوابط تعیین شده توسط کارگروه مذکور تخلف مذکور بررسی و متناسب با میزان تخلف تصمیم‌گیری در مورد دانشجوی خاطی توسط دانشگاه انجام می‌شود.

ماده ۵۱. مسئولیت حسن اجرای شیوه نامه

مسئولیت حسن اجرای این آیین‌نامه و پاسخگویی قانونی به آن بر عهده معاونت آموزشی دانشگاه و نظارت بر اجرا و تفسیر مفاد آن بر عهده حوزه معاونت آموزشی وزارت است.

ماده ۵۲. دانشجویان مشمول این آیین‌نامه

این آیین‌نامه و تبصره‌های آن برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ و پس از آن لازم الاجراست. برای دانشجویان ورودی‌های پیشین مطابق با آیین‌نامه‌های ابلاغی دوره‌های خود عمل می‌شود. تمام آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها و مستندات مرتبط با مقررات آموزشی قبلی برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ و پس از آن، لغو و بلااثر است.

این شیوه‌نامه با یک مقدمه، ماده ۵۲، تبصره و ۴ پیوست در جلسه شورای آموزشی دانشگاه مورخ ۱۴۰۲/۷/۴ به تصویب رسید.

پیوست الف: شیوه ارزیابی پایان‌نامه کارشناسی ارشد

بند ۱. دانشجوی پس از انجام کار تحقیقاتی خود و تدوین پایان‌نامه (طبق نگاشت‌نامه مصوب دانشگاه) و تأیید استاد راهنما، و دریافت گواهی همانندجویی موظف است با رعایت ضوابط دانشگاه در حضور هیئت‌داوران از پایان‌نامه خود دفاع کند. تبصره ۱. درصد هماننددی با منابع دیگر در پایگاه‌های ایران‌داک حداکثر ۲۰ درصد باشد. درصد هماننددی ۲۰ تا ۳۰ درصد در صورت تأیید مسئول پژوهشی دانشکده بلامانع است.

بند ۲. نمره پایان‌نامه در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می‌شود:

- مردود (کمتر از ۱۴)
- متوسط (۱۴ تا ۱۵/۹۹)
- خوب (۱۶ تا ۱۷/۹۹)
- خیلی خوب (۱۸ تا ۱۸/۹۹)
- عالی (۱۹ تا ۲۰)

بند ۳. ترکیب هیئت‌داوران پایان‌نامه متشکل از استاد یا اساتیدراهنما (هر کدام با یک حق رأی)، استاد یا اساتید مشاور (مجموعاً با یک حق رأی)، دو نفر از اعضای هیئت‌علمی مرتبط (هر کدام با یک حق رأی) و یک نفر نماینده تحصیلات تکمیلی (بدون حق رأی) می‌باشد.

تبصره ۱. داور پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد از میان اعضای هیئت‌علمی با حداقل مرتبه استادیاری انتخاب می‌شود.

تبصره ۲. اگر استادراهنمای دوم یا مشاور پایان‌نامه در جلسه حضور داشته باشد، حق رأی دارد و در غیر این صورت، حق رأی یا تفویض آن را به غیر ندارد.

بند ۴. ارزشیابی پایان‌نامه براساس شاخص‌های ۱- نگارش روان، علمی، شفاف و عاری از خطاهای نگارشی و تایپی (حداکثر ۳ نمره)، ۲- انطباق متن پایان‌نامه، شکل‌ها، جدول‌ها و مراجع با نگاشت‌نامه مصوب (حداکثر ۳ نمره)، ۳- میزان نوآوری در نتایج یا روش و تطابق آن با طرح تحقیق مصوب (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۴- ارزش علمی یا کاربردی نتایج تحقیق (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۵- ارائه مناسب، روان و علمی با در نظر گرفتن زمان ارائه حداکثر ۳۰ دقیقه (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۶- تسلط کافی در پاسخگویی به سؤالات داوران (حداکثر ۳/۵ نمره)، و ۷- دستاوردهای علمی پایان‌نامه (نمره تشویقی) انجام می‌شود.

بند ۵. حداکثر نمره دستاوردهای علمی هر پایان‌نامه پس از بررسی اصالت آن‌ها توسط هیئت‌داوران، ۳ نمره (بشرح ذیل) تعیین خواهد شد.

- ۳ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q1، ۲/۵ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q2، ۲ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q3 و ۱/۵ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q4
- ۱/۵ نمره به ازای هر مقاله علمی-پژوهشی مورد تأیید وزارتین، ISC و یا Scopus
- نمره دانشجویان رشته‌های علوم انسانی و هنر برای ۲ مورد فوق (مقالات علمی) با ضریب ۱/۵ محاسبه خواهد شد.
- ۱/۵ نمره به ازای هر ثبت اختراع دارای تأییدیه سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران
- ۱ نمره به ازای هر مقاله علمی-ترویجی یا مقالات کوتاه (Short communications) پذیرفته شده در مجلات مورد تأیید وزارتین

- تا ۰/۳۵ نمره به ازای هر مقاله ارائه شده بسته به کیفیت در کنفرانس‌های علمی معتبر تا سقف یک نمره.
- تبصره ۱.** دانشجوی می‌تواند تا قبل از تایید اصلاحات پایان نامه، برای اخذ نمره دستاوردهای علمی پایان‌نامه برای چاپ یا پذیرش قطعی مقالات علمی پژوهشی با نمایه بین‌المللی (Scopus, ISI, JSC) بهره‌مند شوند.
- تبصره ۲.** لیست مجلات معتبر و مورد تأیید وزارت از طریق سایت <http://journals.msrt.ir> قابل دسترسی است.
- تبصره ۲.** معیار تخصیص امتیاز به مقالات، چاپ مقالات است. اخذ کد DOI یا DOR به همراه انتشار آنلاین چیکده و یا اصل مقاله معادل چاپ مقاله محسوب می‌شود. در مورد مقالات دارای ایمیل پذیرش و یا نامه گواهی پذیرش صادره از مجلات، نصف نمره قید شده در بند ۶ به دانشجو تعلق می‌گیرد.
- تبصره ۳.** منظور از کنفرانس‌های علمی معتبر، کنفرانس‌هایی است که برگزارکننده آن یکی از انجمن‌های علمی ثبت شده در وزارت علوم تحقیقات و فناوری و ثبت شده در ISC (قابل دسترسی از طریق سایت <https://conf.isc.ac/fa/>)، یا یکی از دانشگاه‌های دولتی (به جز مراکز غیرانتفاعی) و یا یکی از سازمان‌های دولتی معتبر باشد.
- تبصره ۴.** به مقالاتی نمره تشویقی تعلق می‌گیرد که در آن آدرس دانشجو و استاد راهنمای اوّل، دانشگاه بیرجند (در بخش فارسی تحت عنوان «دانشگاه بیرجند» و در بخش انگلیسی تحت عنوان «University of Birjand») باشد.
- تبصره ۵.** امتیاز مقالاتی که در آن نام نویسنده‌ای علاوه بر دانشجو و اساتیدراهنما و مشاور آمده باشد، نمره بند ۶ در ضرایب جدول زیر ضرب می‌شود.

در صورتیکه دانشجو (به جز اساتید راهنما و مشاور) نفر دوّم و مابعد باشد	در صورتیکه دانشجو (به جز اساتید راهنما و مشاور) نفر اوّل باشد	شرایط مقاله
-	۱	مقالات یک دانشجو با اساتید راهنما و مشاور
۰/۶۰	۰/۹	مقالات دارای دو نویسنده به جز اساتید راهنما و مشاور
۰/۵۰	۰/۸	مقالات دارای سه نویسنده به جز اساتید راهنما و مشاور
۰/۴۰	۰/۷۰	مقالات دارای چهار نویسنده به جز اساتید راهنما و مشاور
۰/۳۰	۰/۶۰	مقالات دارای پنج نویسنده و بیشتر به جز اساتید راهنما و مشاور

- تبصره ۶.** تنها به ثبت اختراعی نمره تشویقی تعلق می‌گیرد که سهم استاد راهنما و دانشگاه بیرجند در آن قید شده باشد.
- بند ۶.** حداکثر زمان اصلاح پایان‌نامه پس از برگزاری جلسه دفاع و اخذ نمره قبولی توسط دانشجو ۳ ماه است. هیئت داوران موظف است در جلسه دفاع برای شرایطی که دانشجو اصلاحات را انجام ندهد یا اصلاحات توسط استادراهنما تأیید نشود نحوه ارائه نمره نهایی و قبولی یا عدم قبولی پایان‌نامه را تعیین تکلیف کند.
- بند ۷.** چنانچه ارزشیابی پایان‌نامه مردود اعلام شود با تأیید هیئت‌داوران حداکثر یک نیمسال تحصیلی به دانشجو اجازه داده می‌شود تا پس از اعمال نظرات اصلاحی هیئت‌داوران یک بار دیگر در جلسه دفاع شرکت و از پایان‌نامه خود دفاع کند در صورت عدم موفقیت دانشجو در دفاع از پایان‌نامه دربار دوّم، دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود.
- بند ۸.** فرم مالکیت نتایج و حق نشر، جزء لاینفک پایان‌نامه دانشگاه بوده و حتماً باید در نسخه نهایی پایان‌نامه آورده شود.

پیوست ب: شیوه‌نامه احراز توانمندی زبان خارجی برای دانشجویان دکتری

شیوه‌نامه احراز بسندگی مهارت زبان خارجی دانشجویان دکتری دانشگاه بیرجند در راستای شیوه‌نامه اجرایی احراز بسندگی زبان خارجی برای دانشجویان دوره دکتری تخصصی ابلاغی وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری به شماره نامه ۱۴۸۹/۳۰/۲۱ مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۱ و شماره پیگیری ۹۸۲۲۳۵۸ و موارد تفسیری مورخ ۱۴۰۲/۷/۶ به شماره نامه ۶۵۴۵۶ تدوین شده است.

ماده ۱: تعاریف

شورا: منظور شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه بیرجند است.

معاونت آموزشی: منظور معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه بیرجند است.

دانشگاه: منظور دانشگاه بیرجند است.

استاد راهنما: یکی از اعضای هیئت علمی دانشگاه که مسئولیت هدایت و راهنمایی رساله‌های دانشجویان در مقطع دکتری را به عنوان استادراهنمای اول بر عهده می‌گیرد.

دانشجو: به تحصیل‌کنندگان دوره دکتری تخصصی اطلاق می‌شود.

نمره ملاک: حدّ نصاب نمره علمی مورد نیاز برای احراز صلاحیت در بسندگی زبان خارجی مورد نظر

دوره توانمند سازی: دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی آشنائی و کسب مهارت‌های مورد نیاز زبان خارجی

ماده ۲: دانشجویان مقطع دکتری تخصصی بایستی در بدو ورود تا پیش از شرکت در آزمون جامع نسبت به ارائه کفایت بسندگی زبان خارجی به دانشگاه اقدام نمایند در غیر این صورت اجازه شرکت در آزمون جامع را ندارند.

تبصره: زبان خارجی ملاک رشته-گرایش‌های دکتری دانشگاه بیرجند انگلیسی است مگر آنکه نیاز به زبان خارجی دیگری به همراه ذکر نوع زبان خارجی در دفترچه آزمون دکتری تخصصی در سال ورود دانشجو اعلام شده باشد.

ماده ۳: بسندگی مهارت زبان خارجی دانشجویان دکتری دانشگاه بیرجند در صورت دارا بودن یکی از بندهای ۱ تا ۴ این ماده به شرح زیر تایید خواهد شد.

بند ۱: داشتن حداقل نمره از آزمون‌های معتبر احراز توانمندی در زبان انگلیسی به شرح زیر در بدو ورود یا پیش از آزمون جامع:

- حداقل نمره ۵۰ از آزمون MSRT
- حداقل نمره ۴۶۰ از آزمون TOLIMO یا TOEFL
- حداقل نمره ۶۰ در IBT
- حداقل نمره ۵/۵ در IELTS
- حداقل نصف نمره آزمون بسندگی زبان انگلیسی دانشگاه بیرجند و یا آزمون‌های معتبر مورد تایید معاونت آموزشی وزارت عتف از جمله آزمون‌های زبان دانشگاه‌های معتبر دولتی.

بند ۲: کسب ۵۰ درصد نمره زبان آزمون ورودی دکتری نیمه متمرکز سازمان سنجش آموزش کشور

تبصره: در صورتی که دانشجو شرایط کفایت بند ۱ و ۲ را داشته باشد می‌تواند درخواست خود را به استاد راهنما یا مستقیم به تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارائه نماید.

بند ۳: داشتن حداقل سطح متوسطه-B2 براساس استاندارد (Common European Framework of CEFR Reference for Languages) با تأیید مرکز آموزش‌های آزاد و مجازی دانشگاه

بند ۴: داشتن گواهی گذراندن دوره توانمندسازی زبان خارجی صادره از مرکز آموزش‌های آزاد و مجازی دانشگاه

ماده ۴: دانشجویان رشته زبان‌های خارجی می‌بایست امتیازی به میزان ۲۰ درصد بالاتر از ماده ۳ کسب نمایند.

ماده ۵: در صورتی که دانشجو ۳ بار در آزمون‌های معتبر احراز توانمندی در زبان انگلیسی بند ۱ ماده ۳ شرکت نمود و حداقل نمره لازم را مطابق بند ۱ ماده ۳ کسب نکرد، احراز بسندگی مهارت زبان خارجی دانشجو در صورت داشتن ۹۰٪ حداقل نمره آزمون‌های معتبر احراز توانمندی در زبان انگلیسی بند ۱ ماده ۳ و یا کسب ۴۰ درصد نمره زبان آزمون ورودی دکتری نیمه متمرکز سازمان سنجش آموزش کشور را داشته باشد انجام خواهد شد.

ماده ۶: استاد راهنمای دانشجوی دکتری ورودی ۱۴۰۱ و بعد از آن می‌بایست نهایتاً تا شروع نیمسال سوم تحصیلی دانشجو نظر خود مبنی بر بسندگی مهارت زبان خارجی دانشجو را به گروه آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارائه نماید و برای تصویب پیشنهاد طرح پژوهشی، داشتن تأییدیه کفایت بسندگی زبان خارجی ضروری است. ورودی‌های دکتری قبل از ۱۴۰۱، استادراهنما در هر نیمسال تحصیلی که دانشجو قرار داشته باشد می‌توانند نسبت به تأیید بسندگی مهارت‌های زبان خارجی دانشجو اقدام نمایند.

تبصره ۱: در صورتی که بسندگی مهارت‌های زبان خارجی دانشجو توسط استادراهنما تأیید نشود؛ دانشجو پس از تعیین سطح زبان انگلیسی در مرکز آموزش‌های آزاد و مجازی دانشگاه (با همکاری و نظارت گروه زبان انگلیسی دانشگاه) و به پیشنهاد استاد راهنما می‌بایست در دوره‌های توانمندسازی مرکز مزبور به شرح زیر شرکت نماید.

نام دوره	سطح متقاضی (دانشجو)	ردیف
Advanced	سطح E3	۱
Intermediate	سطح E2	۲
Elementary	سطح E1	۳

تبصره ۲: دانشجویی که در سطح E1 قرار گرفته است، پس از گذراندن موفق آن دوره، باید دوره‌های E2 و E3 را نیز با موفقیت برای تأیید بسندگی مهارت‌های زبان بگذراند. همچنین دانشجویی که در سطح E2 قرار گرفته است، پس از گذراندن موفقیت‌آمیز آن دوره، باید دوره E3 را نیز با موفقیت برای تأیید بسندگی مهارت‌های زبان بگذراند. دانشجویی که در سطح E3 قرار گرفته است صرفاً با گذراندن موفقیت‌آمیز این دوره، بسندگی مهارت‌های زبان وی تأیید خواهد شد.

تبصره ۳: گذراندن موفقیت‌آمیز هر یک از دوره‌های E1، E2 و E3 منوط به کسب نمره ۱۴ از ۲۰ در آزمون پایانی آن دوره است.

- تبصره ۴: هر یک از دوره‌های E1، E2 و E3 در ۲۴ جلسه ۲ ساعته در یک بازه حداکثر ۴ ماهه تشکیل خواهد شد.
- تبصره ۵: حداکثر غیبت مجاز دانشجو در هر یک از این دوره‌ها حداکثر ۵ جلسه خواهد بود و در صورت داشتن تعداد غیبت بیشتر از این تعداد، دانشجو باید مجدداً در آن دوره شرکت نماید.
- تبصره ۶: سرفصل هر یک از دوره‌های E1، E2 و E3 توسط گروه آموزش زبان انگلیسی دانشگاه تدوین و با نظارت آن گروه آموزشی در مرکز آموزش‌های آزاد و مجازی دانشگاه اجرا خواهد شد.
- ماده ۶: تفسیر این شیوه‌نامه و یا پاسخگویی به موارد پیش بینی نشده در خصوص کفایت بسندگی زبان خارجی دانشجو بر عهده شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه است.

دانشگاه بیرجند

پیوست پ: شیوه برگزاری ارزیابی جامع دوره دکتری تخصصی

- بند ۱.** پس از گذراندن واحدهای آموزشی، ارزیابی جامع به منظور ارزشیابی توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو در قالب دو بخش کتبی و شفاهی با نظارت کمیته تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی انجام می‌شود. برای ورود به مرحله ارزیابی جامع، کسب میانگین کل حداقل ۱۶ از تمام واحدهای آموزشی دوره الزامی است.
- بند ۲.** دانشجو باید پس از اتمام واحدهای درسی، درس ارزیابی جامع را بلافاصله در اولین نیمسال تحصیلی اخذ نماید.
- تبصره ۱.** در دانشگاه بیرجند، ارزیابی جامع کتبی به صورت متمرکز و سالانه در سه نوبت مطابق برنامه زیر انجام می‌پذیرد:
- اولین روز امتحانات نیمسال اول (برای دانشجویانی که در نیمسال مهر، درس ارزیابی جامع را اخذ نموده‌اند)
  - اولین روز امتحانات نیمسال دوم (برای دانشجویانی که در نیمسال بهمن، درس ارزیابی جامع را اخذ نموده‌اند)
  - اولین روز شروع نیمسال مهر (برای دانشجویانی که در نیمسال تابستان، درس ارزیابی جامع را اخذ نموده‌اند)
- تبصره ۲.** برای اخذ مجوز برگزاری ارزیابی جامع، گروه آموزشی بایستی مدارک مربوطه را از طریق معاون آموزشی دانشکده حداکثر تا دو هفته پیش از تاریخ آزمون کتبی به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال نماید.
- بند ۳.** ارزیابی جامع کتبی شامل حداقل دو عنوان درس اصلی به انتخاب استاد راهنما و تصویب گروه آموزشی است. این دروس از میان دروس گذرانده شده دانشجو در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری انتخاب می‌شود و باید به گونه‌ای باشد تا امکان ارزیابی توانمندی تحلیل و استنباط دانشجو در خصوص مبانی رشته تحصیلی را فراهم نماید.
- بند ۴.** ارزیابی جامع شفاهی حداکثر یک هفته پس از ارزیابی جامع کتبی با نظارت کمیته تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی و توسط هیئتی متشکل از استادان راهنما/مشاور و سه نفر از اعضای هیئت علمی حداقل با مرتبه استادیاری به پیشنهاد گروه و تأیید معاون آموزشی دانشکده برگزار می‌گردد.
- بند ۵.** ارزیابی کتبی و شفاهی، هر کدام ۵۰ درصد از نمره ارزیابی جامع را تشکیل می‌دهند و حداقل نمره قبولی در ارزیابی جامع ۱۶ است.
- بند ۶.** در صورتی که دانشجو درس ارزیابی جامع را در یک نیمسال اخذ نماید ولی به دلایلی (از جمله عدم تحویل به موقع کاربرگ درخواست مجوز برگزاری ارزیابی جامع، غیبت در زمان برگزاری آزمون کتبی یا شفاهی و یا عدم کسب میانگین نمره قبولی در ارزیابی جامع) نتواند آن را با موفقیت سپری کند، عدم قبولی وی در سیستم ثبت خواهد شد.
- بند ۷.** دانشجو در صورت عدم قبولی در ارزیابی جامع، مجاز است صرفاً یکبار دیگر در ارزیابی جامع شرکت کند و آن را با موفقیت بگذراند؛ در غیر این صورت، پرونده دانشجو برای تصمیم‌گیری در خصوص امکان شرکت مجدد در ارزیابی جامع به کمیسیون موارد خاص دانشگاه ارجاع می‌شود.
- بند ۸.** گروه آموزشی باید نتیجه قبولی یا عدم قبولی دانشجویان در ارزیابی جامع را حداکثر ۱۰ روز پس از تاریخ برگزاری آزمون کتبی جامع به تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارسال نماید.

پیوست ت: شیوه‌تدوین، دفاع و ارزیابی رساله دکتری

بند ۱. دانشجو پس از تدوین رساله (مطابق با نگاشت‌نامه مصوب دانشگاه) به شرط کفایت دستاوردهای علمی، با تأیید استاد/استادان راهنما و گروه آموزشی پس از صدور مجوز دفاع از طرف مسئول تحصیلات تکمیلی دانشگاه در حضور هیئت داوران از رساله خود دفاع کند.

تبصره ۱. درصد همانندی با منابع دیگر در پایگاه‌های ایران‌داک حداکثر ۲۰ درصد است. درصد همانندی ۲۰ تا ۲۵ درصد در صورت تأیید مسئول پژوهشی دانشکده بلامانع است.

بند ۲. ترکیب هیئت‌داوران متشکل از استاد/استادان راهنما، استاد/استادان مشاور، یک نفر از اعضای هیئت‌علمی گروه آموزشی با حداقل مرتبه استادیاری، یک نفر از اعضای هیئت‌علمی مرتبط خارج از گروه آموزشی با حداقل مرتبه استادیاری، یک نفر از اعضای هیئت‌علمی خارج از دانشگاه با حداقل مرتبه دانشیاری و یک نفر نماینده تحصیلات تکمیلی می‌باشد.

تبصره ۱. نماینده تحصیلات تکمیلی فاقد حق رأی برای ارزشیابی رساله است. استادان مشاور مجموعاً دارای یک حق رأی برای ارزشیابی رساله هستند و سایر اعضای هیئت‌داوران حاضر در جلسه، هر کدام دارای یک حق رأی می‌باشند.

تبصره ۲. استاد مشاور در صورت عدم حضور در جلسه، حق رأی یا امکان تفویض آن را به غیر ندارد.

تبصره ۳. برای برگزاری جلسه دفاع از رساله حضور استاد/اساتید راهنما، سه نفر داور و نماینده تحصیلات تکمیلی جلسه دفاع الزامی است.

بند ۳. برای تشخیص میزان تطابق طرح تحقیق با محتوای نهایی رساله توسط هیئت‌داوران، لازم است تا طرح تحقیق مصوب به صورت یک پیوست در انتهای نسخه‌ای از رساله که در اختیار داوران قرار می‌گیرد، آورده شود.

بند ۴. ارزشیابی رساله براساس شاخص‌های ۱- نگارش روان، علمی، شفاف و عاری از خطاهای نگارشی و تایپی (حداکثر ۳ نمره)، ۲- انطباق متن پایان‌نامه، شکل‌ها، جدول‌ها و مراجع با نگاشت‌نامه مصوب (حداکثر ۳ نمره)، ۳- میزان نوآوری در نتایج یا روش و تطابق آن با طرح تحقیق مصوب (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۴- ارزش علمی یا کاربردی نتایج تحقیق (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۵- ارائه مناسب، روان و علمی با در نظر گرفتن زمان ارائه حداکثر ۳۰ دقیقه (حداکثر ۳/۵ نمره)، ۶- تسلط کافی در پاسخگویی به سؤالات داوران (حداکثر ۳/۵ نمره)، و ۷- دستاوردهای علمی پایان‌نامه (نمره تشویقی به تأیید هیئت داوران) انجام می‌شود.

بند ۵. شرط کفایت دستاوردهای علمی برای صدور مجوز دفاع از رساله، چاپ دو مقاله علمی پژوهشی معتبر و مستخرج از رساله در نشریات با درجه الف و ب مورد تأیید معاونت پژوهشی وزارت یا نشریات نمایه شده بین‌المللی معتبر (ISI, SCOPUS یا ISC) یا دو ثبت اختراع بین‌المللی مورد تأیید تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزامی است.

بند ۶. چاپ کتاب، ثبت اختراع داخلی در مراجع رسمی ثبت اختراع کشور و مورد تأیید سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، مقاله علمی مروری معتبر و مستخرج از رساله در نشریات با درجه الف و ب مورد تأیید معاونت پژوهشی وزارتین می‌تواند جایگزین مقاله دوم یا ثبت اختراع دوم بند ۵ شود.

بند ۷. مقالات شرط کفایت دفاع باید کد DOI یا DOR را اخذ و چکیده و یا اصل مقاله انتشار برخط داشته باشد. همچنین، مقاله‌ای قابل قبول است که در آن آدرس دانشجو و استاد راهنمای او، دانشگاه بیرجند (در بخش فارسی تحت عنوان «دانشگاه بیرجند» و در بخش انگلیسی تحت عنوان «University of Birjand») باشد؛ نام نویسنده‌ای به جز دانشجو و اساتید راهنما و مشاور وی در مقاله گنجانده نشده باشد؛ استادراهنمای اصلی و یا دانشجو نویسنده مسئول بوده و ایمیل دانشگاهی

آن‌ها در مقاله درج شده باشد. لازم به ذکر است که در صورت اعلام رضایت کتبی از سوی استاد راهنمای اصلی، استاد راهنمای دوم یا اساتید مشاور می‌تواند به عنوان نویسنده مسئول مقاله انتخاب گردد. همچنین، دانشجویانی که از فرصت مطالعاتی داخل و خارج کشور استفاده می‌کنند و یا در قالب تفاهم‌نامه همکاری مشترک بین دانشگاه بیرجند و دانشگاه همکار تحصیل می‌کنند می‌توانند با موافقت استادراهنمای اصلی، نام استاد پذیرنده خود در دوره فرصت مطالعاتی/تفاهم‌نامه همکاری مشترک را در زمره نویسندگان مقاله درج کنند.

بند ۸. سقف نمره تشویقی دستاوردهای علمی هر رساله (حداکثر ۳ نمره)، توسط هیئت داوران پس از ارزیابی اصالت، به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- ۲ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q1، ۱/۷۵ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q2، ۱/۵ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q3 و ۱ نمره به ازای هر مقاله JCR-Q4
- ۱ نمره به ازای هر مقاله علمی-پژوهشی مورد تأیید وزارتین، ISC و یا Scopus رتبه الف و ب و ۰/۵ نمره به ازای هر علمی-پژوهشی مورد تأیید وزارتین، ISC و یا Scopus رتبه ج
- ۲ نمره به ازای هر ثبت اختراع بین‌المللی و ۱ نمره به ازای هر ثبت اختراع داخلی دارای تأییدیه سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران
- ۰/۵ نمره به ازای هر مقاله علمی-ترویجی یا مقالات کوتاه (Short communications) پذیرفته شده در مجلات مورد تأیید وزارتین
- ۰/۱۵ نمره به ازای هر مقاله ارائه شده در کنفرانس‌های علمی معتبر (حداکثر ۲ مقاله در هر کنفرانس) تا سقف ۰/۵ نمره.

تبصره ۱. دانشجویان می‌توانند تا قبل از تایید اصلاحات رساله، برای اخذ نمره دستاوردهای علمی رساله، پس از چاپ یا پذیرش قطعی مقالات علمی پژوهشی با نمایه بین‌المللی (Scopus ISI, ISC) بهره‌مند شوند.

تبصره ۲. لیست مجلات معتبر و مورد تأیید وزارت از طریق سایت <http://journals.msrt.ir> قابل دسترسی است.

تبصره ۳. معیار تخصیص امتیاز به مقالات، چاپ مقالات است. اخذ کد DOI یا DOR ویژه مقالات علمی پژوهشی مجلات علمی داخل کشور به همراه انتشار برخط چکیده و یا اصل مقاله معادل چاپ مقاله محسوب می‌شود.

تبصره ۴. منظور از کنفرانس‌های علمی معتبر، کنفرانس‌هایی است که برگزارکننده آن یکی از انجمن‌های علمی ثبت شده در وزارت علوم تحقیقات و فناوری و ثبت شده در ISC (قابل دسترسی از طریق سایت <https://conf.isc.ac/fa/>)، یا یکی از دانشگاه‌های دولتی (به جز مراکز غیرانتفاعی) و یا یکی از سازمانهای دولتی معتبر باشد.

تبصره ۵. در صورتی که مقالات شرط کفایت دفاع صرفاً در مجلات معتبر فهرست JCR و در حوزه علوم انسانی JCR یا Scopus منتشر شده باشد، تا نصف امتیاز تشویقی مندرج در بند ۸ به دانشجو تعلق می‌گیرد.

تبصره ۶. در رشته‌های علوم انسانی و هنر، نمره تشویقی دو ردیف اول بند ۸ با ضریب ۱/۵ برابر محاسبه خواهد شد.

تبصره ۷. تنها به ثبت اختراعی نمره تشویقی تعلق می‌گیرد که سهم استادراهنما و دانشگاه بیرجند در آن قید شده باشد.

بند ۹. در صورتی که دانشجو دارای مقاله‌ای چاپ شده با شرایط مندرج در بند ۸ باشد ولی نام شخص دیگری علاوه بر دانشجو و استادان راهنما/مشاور در مقاله آمده باشد، این مقاله نمی‌تواند به عنوان مقاله کفایت برای فراغت از تحصیل به حساب آید. با

این وجود به منظور تشویق فعالیت‌های گروهی، در این شرایط نمرات بیان شده در بند ۸ و تبصره ۶ در ضرایب جدول زیر ضرب خواهد شد.

شرایط مقاله	در صورتی که دانشجوی (به جز اساتید راهنما و مشاور) نفر اول باشد	در صورتی که دانشجوی (به جز اساتید راهنما و مشاور) نفر دوم و مابعد باشد
مقالات یک دانشجوی با اساتید راهنما و مشاور	۱	-
مقالات دارای دو نویسنده به جز اساتید راهنما و مشاور	۰/۴۵	۰/۳
مقالات دارای سه نویسنده به جز اساتید راهنما و مشاور	۰/۴۰	۰/۲۵
مقالات دارای چهار نویسنده به جز اساتید راهنما و مشاور	۰/۳۵	۰/۲۰
مقالات دارای پنج نویسنده و بیشتر به جز اساتید راهنما و مشاور	۰/۳	۰/۱۵

بند ۱۰. برای اخذ مجوز دفاع از رساله، لازم است تا پیش از هر گونه دعوت از داوران، ابتدا درخواست تحصیلات تکمیلی بررسی و خلاصه فعالیت‌های پژوهشی کفایت دفاع رساله ثبت گردد. در صورتی که شرط کفایت دستاوردهای پژوهشی دانشجوی به تأیید مسئول تحصیلات تکمیلی دانشگاه برسد، دانشجوی باید درخواست مجوز دفاع از رساله را ثبت نماید و پس از تأیید آن، گروه آموزشی می‌تواند از هیئت‌داوران دعوت به عمل آورد.

بند ۱۱. فرم مالکیت نتایج و حق نشر، جزء لاینفک رساله دانشگاه بوده و حتماً باید در نسخه نهایی رساله آورده شود.

بند ۱۲. حداکثر زمان اصلاح رساله پس از برگزاری جلسه نهایی دفاع و اخذ نمره قبولی توسط دانشجوی ۳ ماه می‌باشد. هیئت داوران موظف است در جلسه دفاع، برای شرایطی که دانشجوی اصلاحات را انجام ندهد یا اصلاحات توسط استاد راهنما تأیید نشود نحوه ارائه نمره نهایی و قبولی یا عدم قبولی رساله را تعیین تکلیف کند.